

Casa

Gab. R

Est.

Tab. 4

N.º 32

R

4

32

Relectio. §. in Le-

uitico sub cap. Quis aliquando. de
pœnit. dist. i. quæ de anno iobeleo,
& iobelea indulgentia principaliter
agens, totam indulgentiarum mate-
riam exhaurit: exponitq; quinque
Extrauag. de pœnit. & remiss. cum
multarum nouarum quæstionũ de-
cisione, & veterum resolutione: vsui
quotidiano accommodata. 2189

*Quæ habita fuit in mchlyta Lusitaniæ Conibrica,
per Martinum ab Azpilcueta Iureconsultis
Navarrum, sacre militiæ ordinis Bea-
te Mariæ Roncæuallis Com-
mendatarium.*

M. D. L. vij. Id. Nouẽbris.

Contenta in ea versa pagella indicat,

das: pro parte tua nobis fuit humiliter sup-
plicatū, ut tibi, qđ lecturæ hmodi, absq̃
tuo cōsensu imprimi nō possint, ut tu tua-
rum uigiliarum effectu læteris: cōcedere
de benignitate *Aplīca* dignaremur. Nos
uolētes te specialis gratiæ fauore psequi
hmodi supplicationibus inclinati, tibi qđ
ad septēnium à die, quo tu lecturas prædi-
ctas imprimi feceris computandum: nullus
alius per uniuersum orbem Christianum
cōstitutus, lecturas ipsas, uel earū aliquā
partē imprimere, aut imprimi facere, uel
impressas ī sua domo, aut alibi habere, et
tenere, nec illas uēdere, seu mutuo, aut ex
dono, uel alias donare possit: auctoritate
Aplīca tenore præsentium de speciali
gratia indulgemus: districtius inhibētes in
uirtute sanctæ obedientiæ, et sub excōmu-
nicatiōis pœna eo ipso, si cōtra factū fue-

rit incurrenda: omnibus, & singulis cuius
cunq; status, gradus, ordinis, & cōditio
nis existentibus, et quavis etiā Apostoli
ca auctoritate aut facultate fungētibus p
uniuersum orbē constitutis: ne lecturas hu
iusmodi, uel earū aliquā partē, absq; tuo
expresso cōsensu, et licētia septēnio præ
dicto duntaxat durante imprimere, seu im
primi facere, aut uēdere, seu donare præ
sumāt. Non obstantibus constitutionibus
& ordinationibus Aplīcis, ac quarum
cunque prouinciarū, et locorum statutis,
& consuetudinibus, etiam iuramento, cō
firmatione Aplīca, uel quavis firmitate
alia roboratis, nec nō priuilegijs, indultis
& lrīs Apostolicis quibusuis prouīcijs,
& illiarū personis, ac uniuersitatibus, &
collegijs, et per nos & Sedem Aplīcam
sub quibuscunq; tenoribus, & formis, ac

cū quibus suis clausulis, & decretis ēt derogatoriarū derogatorijs, et alijs quomodo libet cōcessis confirmatis, et etiā iteratis vicibus innouatis. Quibus omnibus etiam si de illis, eorūq; totis tenoribus specialis, specifica, expressa, et īdiuidua, ac de uerbo ad uerbum, nō autē per clausulas generales idem importātes, mētio, seu queuis alia expressio habenda, aut exquisita forma ad hoc seruāda foret, tenores hmōdi, ac si de uerbo ad uerbū insererētur præsentibus pro expressis, et de uerbo ad uerbū insertis habentes illis alias in suo robore permansuris hac uice dūtaxat specialiter, et expresse derogamus. Cæterisq; cōtrarijs quibuscunq;. Datis Romæ apud sanctum Petrū sub annulo Piscatoris die 8. Ianuarij. M. D. XLIII. Pontificatus nostri āno nono. L. de Torres.

Serenissimæ prin

CIP I P O R T V G A L L I A E

Infanti Mariæ Martinus ab Azpilcueta

Nauarrus sanctum I E S V C H R I

sti Spiritum perpetuum ex-

optat.

QUAM à permultis, & varijs nostræ
Hispaniæ locis, Princeps augustissi-
ma, nouas, & varias de hoc anno
quinquagesimo, eodẽq; iobeleo in-
terrogarer quæstiones: nec in re tam grauis, & du-
bia leuiter certa ferenda esset sententia, decreui ea
de re extraordinariam habere prælectionem: quò
& auditoribus meis perdoctis id ipsum rogantibus
iobeleæ, & aliarum condonationum, quas indulgen-
tias vocant, sacros fontes ostenderem, & pro viri-
bus aperirem, simul inde aquam sapientiæ in vitam
eternam salientem haurirem, vt ea per canales syn-
ceros, & orthodoxæ fidei, p̄tificumq; decretis con-
sonos longius ac latius, quàm hæctenus derivata,
non solum nouarum interrogationum omnia no-

ualia: sed etiam antiquorum disputationū scatebris
arētia arua tēperaret. Quae res, quia nō modò ad
eruditionem utilis: sed etiam ad pietatem cum pri-
mis est pernecessaria: ut eius etiā ad alios manaret
utilitas, Christiana charitate cōmotus hos de ea cō-
mentarios scripsi, quos etsi tenues, in clyto nomini
tuo cōsecrare nō sum veritus. Primum quidē, quod
tu es sublimis illa Maria, de qua, cum ante aliquot
annos in quodam opusculo nostro multa recēserem,
ob quae iure Mariae mihi nomen esset dulcissimum,
scripsi, dominam Mariam dici etiam illam, quam
sperabam. Roncaualli in monte Pyrenaeo Virgini
matri Mariae sacrae opitulaturam: cuius nomē, &
titulos tunc ex causa me tacere profitebar: alibi op-
portunius ea explicaturus. Quod cum ob infantia
meam impotenti, quo in id sum, affectui parū res-
pōdētē efficere nequeam, testabor hoc munusculo
summam saltem mei animi reuerentiam, parem q̄;
eius demissionem, quibus celsitudinentuam vene-
rabundus nequeosatis suspicere, fulgentissimo tui
tanti generis splendore oculos meos veluti perstrin-
gente. Quippe quod omnium imperatorum, & re-
gum Christianorum luce fulges: quod filia sis Diui.

Emanuelis, cum viueret, Lusitanorum regis cum
maximi, & rerum gestarum gloria clarissimi, tū
sanctissimi, & illius, quam totus orbis veneratur,
Eleonora reginae Caroli Quinti foelicissimi, Carolo
primo non vno nomine maioris sororis germanae,
eoq; nomine incomparabilis, quod suarum virtutū
heroicarum mundo effecit, vt sine exemplo Lusi-
tanis, Castellanis, Gallis, & Germanis summè dile-
ctan non solūm summè colitur: sed etiam summè cul-
ta fuit, quo tēpore summā inter eos discordia, sum-
maq; bella fuerunt. Quodq; sis soror potentissimi
Regis, & domini nostri iustissimi, & Christianis-
simi, in crucis C H R I sti inimicos bellis gloriosi,
& in eiusdem amicos pacis artibus incomparabilis:
Reginaeq; ac dominae nostrae magnā illam, eandēq;
auiam suam Isabellam multis nominibus referen-
tis, eiusdēq; Caroli quinti sororis ex sorore neptis,
virtutūq; eius heroicarū sedula imitatrix: Princi-
pisq; inclyti ac Regis nostri felicissimè designati
amita lōge gratissima: vt taceā, quod soror sis duo-
rum principum, quorum sapientia, virtus, &
gloria maior est, quā à me dici possit. Quae cum
ita sint, meritò etiam hoc humile xeniolū tuā celsi

rudinitus consecrare audebo, ut aliquando scriptis,
quod verbis semper feci, dicam, affirmem, & asse-
uerem, quod persuasissimum esse percipio Castel-
le toti, tot regnorum, prouinciarum, tot terrarum, ma-
risq; tractuum, & noui orbis accessione gloriosis-
sima: nempe quod huius heroiis tanta est huma-
nitas nulli non audita, nulli non laudata, & ab om-
nibus supra sidera elata: mihi verò etiam cognita,
& multis modis perspecta: ut sicut incredibilem
pectori meo erga se pietatem, & deuotionem infi-
xit: ita cuius alię eam propius inspicienti sit infixu-
ra. Quippe quę non mediocris: sed extrema sit,
& heroica diuinitatem quandam spirans, orna-
taq; rara in Deum, & diuos pietate, modestissima
in regem, & reginam obseruantia, inuolabili in
subditos iustitia, singulariq; eosdem gubernandi
prudentia. Tanta præterea in omnes charitate, cle-
mentia, mansuetudine, & affabilitate, ut dum om-
nes amat, fouet, iuuat, & suo dulcissimo dignatur
alloquio omnes consoletur, & ad sui amorem, cul-
tum, & admirationem alliciat, & ut magnes qui-
dam ad sese etiam ferreos homines trahat. Tã in-
fractò in fortunę sibi, ac suis aduersę casibus ani-

no, ut cum eorum amarorem delicatissima præ
alijs sentiat: deuotionis tamen, qua suam diuina de
nouit uoluntati, dulcore insperato æquo animo, quin
& quadam tenus iucundo ferat. Tam grata misere-
ricordia, ut non solum uerbis, & operibus animos
soletur amaro: sed etiam sui ipsius animi partem,
dum ex animo eis compatitur, impartiat. Tanta
denique animi constantia, & magnitudine, ut nul-
lus terror, nullumq; illicitum à iusto: imò neque ab
honesto deturbare ualeat. Taceo multa illius acta
que singulatim narrata etiam saxea pectora ad
bene precandum ei mouere solent. Quo fit, ut cum
tredecim annis, quibus hæc florentissima regna co-
lo, passim qui laude eius prædicarent, inuenerim:
qui uerò ei detraheret (que ipsius fortè solius laus
est clarissima) inueni neminem. Ad eò omnes eius
facta probantes, eamq; diligentes, magno aliquo
imperio augeri percipiunt. O felicem Castellam,
cum regnis tibi annexis, si, quod cupitis, uehemen-
tius in cupiendo perseuerantes obtineatis, ut inclytus
ille Philippus Caroli Cesaris primogenitus, uobisq;
rex designatus, hanc inclytam, & se dignissimam
in regnorum cõsortem assumat. Assumet autem,

si tantum vobis bonum non inuideritis, si errata non
stralugentes continuis apud Deum votis contende-
rimus, ne eorum memor, & vltor exteram aliqua
moribus vestris dissonam pro hac indigena, & op-
timis quorumque vestrum moribus, idest, Christia-
nissimis, congruentissime donata praefici permittat.
Sed quo me ingens vtilitatis orbis Hispani, & to-
tius Christianismi amor rapuit? In causa etiam hu-
ius nostrae dicationis fuit, Princeps serenissima,
quod visum est munus etiam tenueliterarium can-
dido, & demisso animo oblatum, non fore ingrati-
tibi, quae dignaris ornari literis, quibus ipsa maxi-
moes ornamento. Quaeque literas, literatosque viros
omnes incredibili, ac mirifica benevolentia ita pro-
sequeris, ut & ministerio, & consuetudine, foe-
minarum, quas literatissimas domi habes, mi-
re delecteris. Ad idem etiam me impulit, quod
hesterno die, qui Conimbricae illuxit foelicissimus,
mira cum iucunditate, hanc regiam, quae flo-
rentissima est, Academiam primum inuisti: ita
comitata regem, & dominum nostrum prudentissi-
mum, reginam iustissimam, & principem regem
designatum, indole fortissimum: eandem Acade

miam opus manuum suarum insignis, sublime, ac
summum etiam primum inuisentes, ut comitari
soler prudentiam, iustitiam, & fortitudinem, illa quæ
omnia cohonestat & condecorat, modestia longè
pulcherrima. Decereq; videbatur, ut ipse, qui li-
cet aliàs postremus: canicie tamen & functione
inter eius primos gymnastas sum, quiq; de frugi-
bus eius regi, reginæ, ac regi designato omnium pri-
mus singulatim aliquid dicaui: tibi est à tot populis
& gentibus in reginam ardentissimè optata, peti-
ta, ac flagitata ad eam primum venienti primus
non nihil dicarem. Accipe igitur, princeps piis-
sima, hos cõmentarios de re valde pia pio animo
cõscriptos, eodẽmque demississimo, tibiq; deuotissi-
mo oblatos, qua soles frontis hilaritate cætera om-
nia candido animo tuæ. C. oblata, accipere. Vale,
Princeps Augustissima, & quæ tua insignis fue-
rit humanitas, nõnunquam huius senis, & in hoc
occidente peregrini memento, persuadèque tibi eũ
cum primis tuorum sacrificorum D. Opt. max.
orare, dũque vita manebitoraturũ, ut tua ista su

blimitas sic transeat per bona maxima, que ti-
bi à tot populis, & gentibus optantur,
petuntur, & sperantur tempora-
ria, vt non amittat eter-
na. Etiam atque etiã
Vale.

Ad lectorem.

Ante relectionem, ad quam habendam nullo Academiae praescripto tenebar, multis de causis, candide lector, componere decreui. Primum, quod antiquarum de condonationibus, quas indulgentias vocant, quaestionum cognitio mihi haecenus quaesita, non satisfaciebat. Tame si ante. xvij. annos cum cathedra libri decretorum in celeberrima Salmanticensium Academia assequutus essem multas ea de re in paragraphum In Levitico. de poenit. dist. i. habui praelectiones ordinarias. Et quanquam ante. xiiij. annos cum in hac nostra Conimbricensium florentissima eundem paragraphum praelectione interpretarer extraordinaria, quo auditibus meis, quibus nihil non debeo, magis prodessem, praecipua glossarum Extravagantis primae. de poenit. & remiss. capita singulatim, & serio discussi, omnibus, quae apud Theologos, & canonum peritos ad id pertinentia inuenire potui nostro proposito applicatis. Deinde quod tot, ac tam novae, grauesque ac varis nostrae Hispaniae locis de hoc anno iobeleo sum interrogatus quaestiones, quod e republica Christiana esse arbitratus fuerim earundem solutionem, cum iusta antiquarum resolutione literis mandare. Postremo, quod memineras, Ioannem ab Annania vicum insignem ab hinc centum annis in celebratissima Bononiensi Academia de anno Iobeleo, qui eius aetate incidit, in quinquagesimum supra millesimum, & quadringentesimum tractatum

composuit non contemnendum. Quodque Felinus S^a
deus vir celeberrimus anno iobeleo insequenti, nempe
septuagesimo quinto, sermonem scripsit longe amplio
rē, multa de alijs condonationibus, quas indulgentias
vocant, & pauca de iobelea explicantem. Animaduer
tebamque ex re nostrae, quae florētissima est Academiae,
fore, ut ipse gymnastarum eius alijs nominibus postre
mus: sed officij sacros canones. xxxiiij. annos interpretā
di vsu primus hoc millesimo, quinquagesimo eodē
que iobeleo anno noua, & vetera sacrosanctae matris
decreta eadem de re statuētia auditorio meo id rogā
ti extraordinaria exponerem praelectione. Quod & si
non protatae, tamque vtilis materiae dignitate, certe p
nostra tenuitate magna cum intentione animi, parique
Deo placendi, & errores fugiēdi studio, diuina ope ni
si sumus prestare efficereq; ut quiuis studiosus cōdona
tionum, siue indulgētiarum, ecclesiae cognitionem iam
apud fontes earū imbibere possit, peaque de his, quae
in riuulis longe a fontibus deductis exponuntur, iudi
care. Quare te, candide lector, etiā atque etiam rogatū
velim, ut hunc meum conatum ad gloriam Dei, rei pub
licaeque vtilitatem susceptum, æqui bonique cōsulas.

Vale.

§. In Leuitico

& infra. In iobeleo plenaria remissio præstatur. Vnde per eum perfecta peccati remissio figuratur. Sacerdos ergo numerū annorū vsque ad iobeleum supputat, quū eius arbitrio pœnitentiæ tēpora definiuntur, quibus quisque plenam peccati remissionem inueniat. Nō enim (sicut Esitius ait super eundem locum) statim post definitā pœnitentiam quisque peccato plenè mundatur.

I. Notabile de anno iobeleo, & de nominis deductione ac significatione.

S V M M A R I A.

- 1 **I**obeleus annus Hebræis sollemnis.
- 2 **I**obeleus, & iubileus, à varijs variè scribi. Sed aptius iobeleus: quia non à, Iubilo, sed à, Iobel, deducitur. n. 6. & 9.
Idemq; quod quinquagenarius, significat. n. 7.

- † Iobeleis Hebræos perinde vsos, ac Græcos Olympiadibus, & Romanos Lustris.
- 5 Septimus dies, septimus mensis, septimus annus, & 7. hebdomadis annorum finis Hebræis sacer.
7. Iubilum, iubilare, iubilatus esse, Latini: iubilus, & iubileus non esse.
- 8 Cantum in eadem dictione cur moratur ecclesia?
- 10 Iobeleus varia vario respectu Hebræis significasse.

Missis alijs multis, quæ ex hoc §. colligi possunt, æquè ad alia multa capitula, & paragrafos huius distinctionis, ac ad hunc pertinentia colligam sex, quæ sequuntur notabilia ei peculiaria, & ad iobelei anni indulgentiam spectantia, mox collecturus alia ex omnibus quinque, Extrauag. de pœnit. & remiss. ad eandem pertinentia, eademq; quotidiana.

PRIMUM igitur notabile sit, Hebræis fuisse annum, qui iobeleus eis appellabatur. Quod etiam colligitur ex glossa

l. huiusmet. §. & ex glossa Archi. Domi. &
 Alexandri. in summa distin. 7. Deinde ma-
 nifestius ex. c. 25. & 27. Leuit. & c. final. Nu- 2
 mer. & alijs multis sacræ scripturæ locis.
 † Tertio idipsū probatur ex eo quòd ver-
 bum, iubileus, vt vulgus pronuntiat, vel
 iobeleus, vt M. Antonius Sabelli. lib. 3. En-
 neadis, vel iobileus, vt Cardinalis S. X. in
 præsentī, à voce illa Hebræa iobel, dicitur,
 secundum Nicolaum Liranum Leuit. c. 25.
 qui non latuit Cardi. Alexand. in d. sum-
 ma de pœni. d. 7. Quod ipsum ait etiā vbi
 supra. M. Antonius Sabelli quanuis in alio
 dissideant, nempe in eo, quòd Liranus, &
 Cardi. aiunt, vocem illam, iobel, significa-
 rebuccinam, & ita annū quinquagesimū
 appellari iobeleū à clamore buccinæ, eo
 quòd in septimo mense anni eum proximè
 præcedentis, secundum vnum intelligendi
 modum, vel in septimo eiusdem anni iobe-
 lei, secundum alium, denuntiabatur iobe-
 leus. Sed M. Antonius Eusebiū sequutus,
 ait, † vocem illam Hebræā, iobel, significa- 3
 re quinquagenarium, idemq; valere vocem
 illam, iobeleum, de illa à Latinis deductā.
 Cui consentire videtur etiam Polydo. Ver

gil. lib. 8. de inuentor. rerum. cap. 1. sub finē;
 quatenus ait, annum quinquagesimū esse
 verē iobeleum. Pro quibus videtur tex. vr-
 gentissimus in. c. final. Numer. in illis ver-
 bis: Cum Iobeleus. i. quinquagesimus an-
 nus, &c. Per quæ significatur, verbum iobe-
 leum, siue iobileum, siue iubileum idem
 significare, quod quinquagenarius: & ita
 annus iobeleus perinde sonare, ac annus
 quinquagenarius. At constat Hebræis an-
 num quinquagenarium fuisse celeberrimū,
 per c. 25. & 27. Leuit. & c. final. numer.
 4 Et per id memorabilissimum Marci Anto-
 nij, vbi supra. s. † Hebræos illo spacio iobeleo,
 hoc est, quinquaginta annorū, dimē-
 sos fuisse annos à protoplasto, vt Græci
 postea Olympiadibus, & Romani lustris
 dimensi fuerunt. Ergo etiam constabit He-
 bræis fuisse annum iobeleum. Quarto fa-
 cit quod sicut sacra scriptura attestāte, Exo
 di. 20. & Leuit. 23. teste item Iosepho 3. lib.
 5 de Antiqui. † Moses, aut potius Deus ipse
 per Mosē statuit, vt inter dies septimus
 quisque, hoc est sabbatum obseruaretur: &
 sicut in d. c. 23. statuit, vt inter quosque men-
 ses cuiusque anni septimus esset sabbatum

mensium, in quo solennia sacra agerentur, quæ sabbata sabbatorum dicebantur, secundum prædictos autores: & sicut in c. 25. eiusdem lib. institutum fuit, ut inter annos septimus quisque ita obseruaretur, ut terra eo anno vacaret, &c. Sic etiã statuit Leuit. 25. ut quicumque annus, qui primus septem annorum hebdomadas insequeretur, hoc est, quinquagesimus iobeus diceretur: ut ex contex. & gloss. d. c. 25. Leuit. colligitur in illis verbis: Numera quoque tibi septem hebdomadas annorum, id est, septies septem, quæ simul faciunt quadraginta nouem, & clanges buccina mense septimo. Ex quibus omnibus satis confirmatum restat primũ. s. Hebræis fuisse annum, qui iobeus dicebatur: simul infertur primo † Ioh. ab Anna à Felin. Diuo Anto. & alijs satis probatũ, incautè determinasse, verbum iubileum, descendere à verbo, Iubilus, per glo. sing. Clem. 1. §. Intelleximus. de pœnit. & remiss. verb. iubilet. Tum, quia glo. illa nihil de iobeleo ait: sed significationem verbi, iubilet, in illa litera positi explicat. † Tum, quia licet verbum, iubilum, genere neutro planè Latinum sit, iuxta illud Sil. Ital. lib. 14. Et læ-

6

7

- tis scopulis audiuit iubila Cyclops: & significet id, quod glo. singul. Clem. i. de reliq. & vener. sanctorum ait significare verbū iubilus. s. gaudiū, quod nec verbis explicari, nec penitus reticeri potest. Et licet à voce iubilum, descēdat iubilare, quod, vt Festus inquit, est voce confusa inclamare præ gaudio, iuxta illud Psal. 94. Iubilemus deo salutarī nostro. Et rursus: In psalmis iubilemus ei: & psal. 97. & 99. & psal. 46. † vbi Thom.
- 8 ait iubilum esse lætitiā immensam, quæ verbis exprimi nō potest: sed voce datur intelligi: ad quod significādū ecclesiā ait multiplicare solere notas in eadē dictione. Et quāuis à iubilo verbo descēdat iubilatus, p clamore rusticorū lætitiā præ se ferēte, auctore Varrone, & Valla, secundū quos clamor eiusmodi vrbānorū quiritatus dicitur. At verbum iubileus pro re ad iubilū pertinēte nusquā apud Latinos est.
- II. infertur verbum, iobeleus, à nulla dictione latina, vel græca descendere: sed ab
- 9 illa hebræa, iobel.
- III. † rectius pronuntiari iobileus, vt Cardi. S. X. hic pronuntiat, quā iubileus, vt vulgus, & rectius iobeleus, vt M. Anton. Sabel.

quē in hoc sequemur, sine tamen vlla offensione illius, qui aliter pronuntiandum scribendumue duxerit.

Contra tamen hæc omnia facere videtur: quòd gloss. interlinearis. c. 25. Levit. Iobeleū interpretatur remissiuū, vel initiatiuū: & quod magister historiarū super c. 14. Genes. dixit, iobel, significare initium, vel remissionē. Et quod Isidorus lib 5. Etymolog. verbum, iobeleum, interpretatur annū remissionis. Et quod certā sonitus, vel buccinæ speciem significare videtur Iosue. 6. ibi: Tollant septē iubileorū buccinas. Sed responderi potest † verbū, iobel, varia significare, & æquiuocū esse Hebræis, sicut & alia innumera: & ita annū quinquagesimū dici potuisse Hebræis Iobel siue iobeleum vario respectu: remissiuum quidem, quod remissionem induceret: & initiatiuum, quòd ad initium, & primū statum res, & personas reduceret: & buccineum, siue sonitus buccinarum, eo quod buccinarum sonitus cum prænuntiaret, vel nōtificaret nullo tamen respectu propriè, & ex vi vocabuli significare latum, vel lætificatiuū: quāvis ab effectu dici posset tale, eo quòd ea,

10

quæ inducebat ille annus, maxime læta erant, & lætificabant.

II. Notabile de remissione anni iobelei.

Secundo noto remissionē temporariorū debitorū solitā fuisse fieri Hebræis in anno iobeleo. Habet enim textus, In iobeleo plena remissio præstabatur. Et constat ex eo, quòd illo anno serui libertate donabantur, debita relaxabantur, & prædia diuendita ad antiquos possessores reuertebantur: imo, & exules quoque in patriā & pristinam libertatem redibant, iuxta illud Leuit. 25. Sanctificabisq; annum quinquagesimū: & vocabis remissionem cunctis habitatoribus terræ tuæ. Ipse est enim iobeleus. Reuertetur homo ad possessionē suā, & vnusquisque redibit ad familiam pristinā: quia iobeleus est & quinquagesimus ānus. Imo, & in carcerē coniecti soluebantur secundum Archid. Domi. & Alex. dist. 7. in summa. Sed contextus sacrae scripturæ id non aperit, quod etiam animaduertit præfatus Ioh. ab Anna. vbi supra.

III. Notabile de remissione anni iobelei an significaret indulgentiam anni nostri iobelei.

Tertio noto eã remissionem temporariam plenam, significasse remissionẽ spiritualium quoque plenam sub lege gratiæ concedendam. Habet enim tex. Per eũ s. iobelem perfecta peccati remissio figuratur. Ad idem est illud hymni diei Pentecostes: Patrata sunt hæc mysticè, Paschæ peracto tẽpore, sacro dierum numero, quo lege fit remissio. Per quod palam testatur ecclesia catholica, remissionem illam plenã anni iobelei, siue quinquagesimi olim fieri solitam, significasse diem illum Pentecostes. i. quinquagesimum, in quo plenissima peccatorum remissio cum magnis donarijs data fuit Apostolis, & socijs suis, danda postea per eos alijs, iuxta illud Actor. 2. Dum complerentur dies Pentecostes, erãt omnes discipuli pariter in eodẽ loco: & factus est repente de cœlo sonus, tanquã aduenientis spiritus vehementis, & repleuit totam domum, vbi erãt sedentes, &c. Idq; palã testatur Clem. 6. in Extrauag. Vnige

nitus.col.2.de poenit.& remiss.in xij.nota.
 infra trāscripta.Facit etiam id quod latius
 prosequitur diuus Anton.& nos merito o-
 mittimus.s. quòd iobeus in Abrahamo
 fuit inchoatus,in vetere lege præfiguratus,
 tempore gratiæ perfectus,à summo ponti-
 fice plenaria indulgentia decoratus.Et hoc
 notabile verum quidem est in sese.At ex
 hoc tex. parum efficaciter illud colligas.
 Non enim habetur,in eo plenā peccati re-
 missionem hoc,vel illo die,aut año factam,
 prædictam fuisse per remissionē anni iobe
 lei.Sed quòd plena remissio peccati quæ p
 poenitētiam iustam,& sufficientē peccato
 ri contingit,significabatur per illā: quod
 longe diuersum est ab hoc notabili.

*IIII. Notabile de anno iobeus
 Hebræorum,an hunc nostrum
 figuraßet.*

SUMMARI A.

1. *I*obeus annus Hebræorum nō figurabat
 nostrum.
2. *I*obeus annus primū fuit Christianis cen

teſſimus, deinde quinquageſſimus, nunc eſt
vigeſſimus quintus.

3 Iobeleus ānus Hebr. in quibus ſimilis noſtro.

Varto notat Cardinal. n. 98.
annū, quem nunc Christiani
appellamus iobeleum, fuiſſe
per illum hebræorū antiquū
præfiguratū. Pro quo facit Ex
trauag. Vnigenitus. §. Nos autē. in qua Cle
mens. 6. ſtatuit, vt quinquageſſimus
annus eſſet iobeleus, cum tamē ante illam
ſolus eſſet, centeſſimus aſſumens hoc nota
bile ferè pro ratione in hæc verba: Attendē
tes, quòd annus quinquageſſimus in lege
Moſaica (quam non venit ſoluere, ſed ſpūa
liter adimplere) iubileus remiſſionis gau
dij, ſacérque dierū numerū, quo lege fit re
miſſio, cenſebatur. † Hoc tamen notabile
parū nobis arridere videtur. Tum, quia Ex
trauag. i. de poeni. & re. in. 7. not. infra trāſ
cripta, per quā omniū primus Bonif. 8. hūc
annū ſtatuit, ac in ſcriptis redegit, vt in illo
7. notab. dicetur nihil de anno vetere iubi
leo loquitur †. Tum, quia illum non ſtatuit
quiquageſſimū: ſed ceteſſimū, vt patet i ea.

Tū, quòd mille trecentis annis ab orbe redēpto nullus fuit annus quinquagesimus, qui sua remissione referret illum legis antiquæ annū iobelem, vel quinquagesimū: & par videtur credere, quòd antea fuisset institutus, si, vt notabile hoc habet, per illū Mosaicū fuisset præfiguratus. Tum, quòd iā hodie non quinquagesimus annus, sed vigessimus quintus est nobis iobeus: iuxta Extrauag. Sixti. 4. Quemadmodū: eiusdē tit. de pœnit. & remiss. in notabili 12. infra transcripta. Nec §. hic probat hoc notabile, cum, vt paulo ante monstrauius, nec præcedens notabile probet. Nec §. ille, Nos autem. Extrauag. Vnigenitus. id conuincit. Quia non habet per annū quinquagesimum, & iobelem veteris legis, significatum fuisse hunc iobelem nostrū: sed quòd par videbatur, vt Christianis quinquagesimus annus esset iobeus, & remissionis spiritualis, sicut Hebræis olim quinquagesimus annus fuisset iobeus, & remissionis temporalis. Neque probat text. ille, CHRISTVM adimplesse figuram illius anni per hunc nostrum. sed permissionem Spiritus sancti in die Pentecostes,

qui à resurrectione dominica quinquagesimus fuit, factam.

Fateor † tamen hunc annum iobeleum nostrum in multis similem esse illi. Vt enim ille buccina: sic iste voce Apostolica prænuntiatur. In illo labor colendi terram omittebatur: in hoc labor proprius excusatur per laborem & merita CHRISTI, & aliorum sanctorum. In illo debita temporaria: in hoc spiritualia condonantur. In illo libertas temporalis: in hoc spiritualis restituitur. In illo possessiones terrenæ abalienatæ recuperabatur: in hoc virtutes, & merita per peccatum perdita. In illo denique exules in patriam redibant: per hunc exules à cælo, quæ patria nostra est, & in hac lachrymarum valle pererrantes, habiles sumus, quo ad eandem reducamur. Amen.

V. Notabile de indulgentia, quod utilis sit, licet hic non probetur.

SUMMARIA.

Indulgentiam utilem esse, licet hic id non probetur

Indulgentiam querere etiam perfectorum

*esse, quia licet ea ipsa non sit meritū, quo ta-
men acquiritur, opus meritorium est. n. 3.*

*4. Pœnitentiæ actio non solum pœnam peccati
tollit, sed etiam medetur cauetq; peccato.*

QVinto notat Cardin. n. 5. † remissionē,
siue cōdonationē pœnæ peccato de-
bitæ, quam indulgētiā appellamus,
multū valere ijs, quibus cōceditur. Quod
verum quidē est, & necessario cuiq; fideiū
credēdū, vt in. 7. 8. & 20. notabili ostēdetur:
id tamē ex hoc. §. nō colligitur efficaciter.
Quoniā licet de remissione pœnæ tēpora-
lis agat: non tñ de ea, quæ per indulgētiā fit:
sed de ea, quæ per absolutionē sacramētalē,
& pœnitentiā à sacerdote iusto arbitrio
taxatā, quam non esse indulgētiā diffini-
tio eius in not. 20. declaranda cōvincit. Pro-
batur autē ea ratione: primo quòd per indul-
gentias tollitur obligatio implendi totam
pœnitentiā impositā, vel aliquā eius par-
tē. Deinde quod etiā absoluitur quis à pœ-
na temporali in purgatorio sustinenda.
Quoniam vt ait Palud. cōiter receptus in
4. d. 20. q. iiii. art. 2. lucrāti. 20. annorū indul-
gentiam tantū pœnæ purgatorij condona-

tur, quantum per totidem annorum poenitentiam condonatum fuisset. Quod probant, Extrauag. 2. de poenit. in not. 12. infra transcripta, & decē notabilia, quæ ex eo excerpemus. Ex quo infertur, † errare illos, qui putant imperfectorum tantum esse, quærere indulgentias, eo quòd quærere indulgentiam non videatur meritorium. Et quòd perfectorum est, amplecti poenas, & sircum crucem CHRISTI, cum tamen quærere indulgentiam sit eas fugere. Et quòd secundum omnes consilium pium est agere poenitentiam iniunctam, etiã si per indulgentiam sit condonata. Infertur inquam ex hoc notabili, errare illos, qui hoc dicunt. Tū, quia velle indulgentias, est velle satisfacere per alienas poenas iustitiæ diuinæ modo licito: quod cum licitū, & bonū sit factū ab existente in gratia Dei, erit meritorium, & viro perfecto dignū. Tum, quia perfectorum est cupere dissolui, & esse cū CHRISTO, & per cōsequutionē tollere impedimēta, quibus si contingeret dissolui, remorari possent à præsentia Christi. At indulgentia tollit hæc impedimēta omnia, vel aliqua. Neque fundamenta sua iuuāt aduersariū.

† Quoniam licet indulgentia ipsa non sit
 meritum: velle tamen illam debito modo,
 & facere opus piū ad id necessarium me-
 ritorium est. Et quia satisfecisse Deo per
 pœnas alienas non impedit voluntatē sa-
 tisfaciēdi ei per proprias, neque executio-
 nem consilij de implendo pœnitentiā per
 indulgentiam condonatam. Quia † licet
 adimpletio illa nō prosit ei fortē quoad sa-
 tisfaciendum, proderit tamen ad meren-
 dum, & ad medendū peccatis, & ad ea mul-
 to maiore odio prosequendum: ad quæ do-
 ni indulgentiæ tam liberaliter sibi dati gra-
 titudo mouere magis debet & impelle-
 re. Ex quo subinfertur imperfectionis es-
 se quærere indulgentiam, quò post eam ha-
 bitam tepidè CHRISTO inseruias, &
 minus medellæ cautellæq; peccatis impe-
 diēdis, & vitijs extirpādis impēdas. Quod
 plus satis nostrum seculū facere vereor.

*VI. Notabile de indulgentiæ, &
 iobelei plenitudine.*

SUMMARIA.

† Indulgentiā iobeleam plenā, sed hīc non
 probari.

- 2 Indulgentia causa pauperis subuētio omit-
tatur nisi &c. n. 4. 5.
- 3 Maria Magdalena suo nos exemplo docuit
officia ciuilia pauperū causa nō omittēda. n. 4.

Sexto notat Cardinalis. n. 9. † indulgen-
tiam anni iobelei, eius causa Romam
euntibus concessam, plenariam esse. Quod
tamen ex hoc. §. mea sententia non colligi-
tur efficaciter. Illa enim, per quæ proxime
in principio præcedentis notab. & antea in
fine tertij, & quarti dicebam ea non proba-
ri, in hoc. §. conuincunt, neque hoc ex eo ef-
ficaciter colligi. Notabile autem hoc verū
est in sese, per Extrauag. Antiquorum. quæ
prima est, de poenit. & remissio. quæ in fine
eam appellat plenam, largiorem, imò ple-
nissimam peccatorum omnium veniam.
Cuius tenorem notabili sequenti inferam:
Et per Extrauag. illam singularissimā Cle-
metis. 6. quæ incipit, Unigenitus. de poenit.
& remissio. col. 2. in illis verbis: plenissimā
omnium peccatorum veniam cōsequan-
tur. Cuius tenorem in. 12. notabili ponam.
An autem † liceat hoc anno adire Romā
causa deuotionis, quærendæq; indulgentiæ

ei, qui videt se posse pauperibus subuenire
 pecunia in itinere consumenda? Respon-
 deo, licere. Tū, quia Thomas de Vio de the-
 sauro indulg. q. 3. respondit licere curi in-
 dulgētia quærenda impendere quod alio-
 qui pauperi erogasset. Tum, quia pia Mag-
 dalena † reprehensa à discipulis, quòd vn-
 guentum, cuius pretium pauperibus dari
 potuit, in pedes CHRISTI effudisset, be-
 nignè fuit ab eodem defensa Matth. 26. &
 Ioh. 12. Tum, quia ex eo colligitur, humani-
 tatis officia, quæ & certo loco, & tempore
 debentur, non esse omittenda propter com-
 munitatem indeterminatè proximis debita: vt
 pulchrè colligit Thomas de Vio in iētaca.
 ex eo subinferens † maiestatem diuinā nol-
 le, vt Christianus prætermittat conuiuū
 nuptiale, officium sepulturæ, politicū con-
 uictum cum ciue, & familia, vt largiores
 eleemosynas efficere valeat. Tū, quia licet
 pecuniæ in eleemosynas pauperum eroga-
 tæ plus defunctum iuarent, quàm hono-
 rabiles exequiæ: nō tamē peccaret, qui has
 moderatas faceret: quia bonitas vnius rei
 maior nō tollit bonitatē alterius minoris:
 cum bono melius detur. l. Vbi autē nō appa-

ret. §. final. ff. de verb. Neque obstat ea, quæ
 cōtra se in simili adiecit Thom. de Vio. de
 thesauro indulg. q. 3. quia eis ipsemet respō
 det ibidē. Et breuius resoluas, si dicas, quod
 is t̄ posset esse pauper, & eo tēpore, & loco
 petere, vt oporteret ei subuenire, & Roma
 nā p̄fectionē ob hanc causā relinquere. Si
 tamē necessitas eius nō esset extrema, vel
 adeo grandis, vt merito concluderet peccā
 tum saltē veniale in non subueniente pau
 peri, licet superflua status non haberet, tūc
 licitē posset quis peregrinari Romā: etiā si
 fortē gratius esset Deo impensas itineris,
 pauperibus eas petentibus erogare.

*VII. Notabile de origine, &
 antiquitate indulgentiarum:*

SUMMARIA.

- 1 Extrauag. 1. de pœnit. tenor.
- 2 Indulgentiarum inuentum nō esse nouū.
- 3 Gregorius autor stationum, siue ceremoniarum Romæ statarum.
- 4 Iobelei inuentorem non fuisse Bonifaciū, contra Polyd.

Indulgentiarum mentio cur olim rara, & nunc frequens: sicut & purgatorij. n. 6. quia ex hoc illæ pendent. n. 7.

VII. loco inseram tenorem Extravag. i. de poenit. collecturus ex ea notab. septimū.

TENOR EXTRAVAG.

i. de poenit. & remissio.

Antiquorum habet fida relatio, † quòd accedentibus ad honorabilē basilicam principis Apostolorum de vrbe, concessæ sunt magnæ remissiones, & indulgentiæ peccatorum. Nos igitur, qui iuxta officij nostri debitum salutem appetimus, & procuramus libentius singulorū huiusmodi remissiones, & indulgentias omnes, & singulas ratas, & gratas habentes, ipsas autoritate Apostolica confirmamus, & approbamus, & etiam innouamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Vt autē beatissimi P. & Paulus apostoli eo amplius honorentur, quo ipsorum basilicæ de vrbe deuotius fuerint à fidelibus frequētata, & fideles ipsi spiritualiū largitione munerū ex huiusmodi frequentatione magis senserint se refertos: nos de omnipotentis Dei

misericordia, & eorundē Apostolorū eius
 meritis, & autoritate cōfisi, de fratrum no-
 strorū consilio, & Apostolicæ plenitudine
 potestatis omnibus in præsentī anno mil-
 lessimo trecentesimo à festo Natiuitatis
 domini nostri Iesu CHRISTI præterito
 proxime inchoato, & in quolibet anno cen-
 tessimo sequuturo ad basilicas ipsas acce-
 dentibus reuerenter, verè poenitentibus, &
 confessis, vel qui verè poenitebunt, & con-
 fitebuntur in huiusmodi præsentī, & quo-
 libet centesimo sequuturo annis, non solū
 plenam, & largiorem, imò plenissimā om-
 nium suorum concedimus veniam pecca-
 torum: statuentes, vt qui voluerint huius-
 modi indulgentiæ à nobis cōcessæ fieri par-
 ticipes, si fuerint Romani, ad minus tri-
 ginta diebus cōtinuis, seu interpolatis, & sal-
 tē semel in die; si verò peregrini fuerint, aut
 forēses, simili modo diebus quindecim ad
 basilicas easdem accedant. Vnusquisque ta-
 men plus merebitur, & indulgentiā effica-
 cius cōsequetur, qui basilicas ipsas amplius
 & deuotius frequentabit. Nulli ergo, &c.

Noto igitur. 7. in hac Extraug. i. de poe-
 nit. † remissiones, siue cōdonationes, & in-

dulgentias pctōrū non esse nouū inuētū, vt noui hæretici sōniāt, sed rē esse i CHriānā ecclesiā valde antiquā. Sūt enim iā lapsi du cēti & quinquaginta anni ab hac Extraua- gāti, quę cōdita fuit āno, 1300. vt in eadē in §. Nos. exprimitur. At āte id tēpus ātīquorū habebat fida relatio, accedētibus ad honorabilē basilicā principis apostolorū ma- gnas remissiōes, & indulgētias pctōrū esse cōcessas. Ante illā Honorius. 3. de illis sta- tuit in. c. Nostro. de poenit. Ante Honorīū Innocent. 3. restrinxit potestātē cōcedendi eas episcōpis in cōcil. generali. c. Cū ex eo. eod. ti. Ante Innocē. etiā abbates eas conce- dere solebāt. Quod tamē ipse cum concil. prohibuit, c. Accedētibus. de excess. prælat. Ante eundē Alexāder. iiii. ad quæstionē de indulgentijs ppositā respondit in. c. Quod aut. de poeni. Lōge † ante illū magnus ille, ac primus Gregorius, creatus pōtif. sūmus anno. 619 stationes, seu ceremonias statas ad indulgētias quærēdas Romæ statuit, se- cūdū Tho. in. 4. d. 20. Et quōd euntibus ad bellū sacrū terræ sãctę indulgētia fuit cōces- sa, colligitur ex. c. Excōicamus. de hæret. Imò quōd illa indulgētia fuit plenaria sine

dubitatiōe affirmatur per omnes in c. Ad liberandā. de Iudæis. ob partē eius decitā.

Adde† quōd quāuis Poly. li. 5. c. 1. de inuētorib⁹ rerū, primū authorē iobelei fecerit Bonifaciū octauū, huius Extrauag. cōditorē: Ioh. tamē Monachus qui eius tpe floruit Cardinalis, in. 4. col. gl. 9. prædixit Extrauag. 1. ait, vulgatā rem eo tēpore fuisse, quōd illa iobelei indulgētia cētēssimo quoq; āno semp cōcedi solita fuerat. Quare Bonif. 5. potius videtur nouasse, & in scriptis omniū primus eā redēgisse quā in iuuenisse: quod satis significatur illis verbis eiusdē: Præsentis scripti patrocinio cōmunimus. Indulgētiarū autē fundamentū cōtinebit not. xiiii. infra eo. & earū Cōstantiēs. cōcil. approbationē notab. 8. Nihilominus fatemur cum Cōi, nullū esse in sacris literis testimoniū earū apertū: nullū itē antiquorū doctorum Græcorū, aut Latinorū expressum. Quare autē† apud antiquos tā rara, & apud recentiores tā frequens sit indulgentiarū mētio, docuit vir ille sanctiss. & episcopali, ac cardinalitia dignitate reuerēdiss. & illustriss. & catholicæ veritatis martyr, & testis clarissimus Iohannes Rossensis in articul. 13.

contra Lutherum. Cuius ea de re verborum
 summa est, quod non certo constat à quo
 primū tradi coeperunt. Quod nonnullus
 earum vsus (vt aiunt) apud Romanos fuit
 vetustissimus. Quod multa de euangelijs,
 & alijs scripturis sunt nunc excussa lucule
 6 tius, & intellecta perspicacius, quàm fue-
 rant olim. † Quod nemo iam dubitat or-
 thodoxus, an purgatorium sit de quo tamē
 apud priscos illos nulla, vel quàm rarissi-
 ma fiebat mentio. Quod non fuit tam ne-
 cessaria, siue Purgatorij, siue indulgentiarū
 fides explicita in primitiua ecclesia, atque
 nunc est. Quod tūc adeo charitas ardebat,
 vt quisque paratissimus esset pro CHR I-
 sto mortē oppetere. Quod rara erāt crimi-
 na: & ea, quæ contingebant, magna canonū
 seueritate vindicabantur. Quod nūc bona
 pars populi, magis Christianismum exue-
 ret, quàm rigore canonū pateretur. Quod
 7 dum nulla fuerat de Purgatorio cura, ne-
 mo quæsiuit indulgentias. Quia † ex eo pen-
 det omne indulgentiarum pretium. Quod
 indulgentiæ coeperunt, postquam ad Pur-
 gatorij cruciatus trepidari coepit. His cau-
 sis addit aliam Innocen. in. d. c. Quod autē,

n. s. f. quòd ante tēpus Gregorij nō satis poterat fieri conuentus magnus Christianorum: quætamen non videtur firma. Ait itē etiam ante illum solitas fieri huiusmodi indulgentias: licet non ita frequenter, ac ab eo, & post eū.

*VIII. Notabil. de indulgentia,
& remissione, quòd idē sint, &c.*

SUMMARIA.

- 1 *Indulgentia peccati, & remissio peccati, idem: licet non, remissio omnium peccatorum, & indulgentia peccatorum. n. 3.*
- 2 *Indulgentia verbum saltem per translationem remissionem significare.*
- † *Indulgentiam non esse etiam fraudem: & per eam solam effici, vt passio innocentis membri vnus corporis, pro alterius eiusdem nocentis satisfactione accipiatur.*

VIII. Principaliter noto in eadem Extrauag. in. 7. notab. transcripta, indulgentiam peccati, & remissionem peccati idem esse. Nam id, quod Extrauagans hæc in initio appellat remissiones, & indulgentias

postea in. §. Nos, appellat veniã. Et postea
 eã, & remissiones, & indulgentias supra no-
 minatas solo verbo indulgẽtiã cõprehẽdit.
 Facit quod in diffinitione indulgẽtiã in
 notab. 20. ponẽda remissio ponitur, pro ge-
 nere. Et quòd huiusmodi remissio à præla-
 to sine sacramẽto facta nihil aliud est, quã
 indulgentia, iuxta Extrauag. 2. de pœnit. in
 notab. 12. transcripta, & in 14. notab. tradi-
 ta. Cõtra tamen hoc facit primo, quòd in-
 dulgẽtiã nõ est Latinis remissio, vel cõdo-
 natio: sed mollis tractatio, secundũ Quin-
 til. lib. 1. Instit. & Vallã lib. 4. c. 3. vt latius
 in notab. 20. dicemus. Deinde quòd sum-
 maria stationũ Romanarũ nonnunquã ha-
 bent vno & eodẽ die in altera ecclesia re-
 missionẽ omniũ peccatorũ cõcedi: in alte-
 ra verò indulgentiam plenariã. Postremo
 quòd hæc Extrauag. bis, nẽpe in principio,
 & in. §. 1. verb. remissiones, cũ verb. indul-
 gẽtiã copulat: quæ nisi diuersa significarẽt,
 nõ videbantur copulãda neque inculcãda
 arg. gloss. celebris rubr. ff. iuris & facti igno-
 2 rãtia. Ad horum primũ respõdeo primo, †
 quòd quicquid dicat Valla, indulgẽtiã pro
 remissione pœnã ponitur in .l. fin. C. de

abol. & indulgētia crimen abolere dicitur apud iurisconsultum in. l. Lucius. ff. ad Senatuscons. Turpil. & de molli educatione, quā latinissime significat, secundum omnes, facile ad cōdonationē, quæ blandities quædā est, transferri posset. Secūdo respondeo, frequēs esse doctis, præmissa propria, & Latina voce, adijcere vulgatā, licet minus Latinā, quæ idē clarius significet; licet frequēter adijcere soleāt (vt aiūt) vel aliud simile. Ad secūdū respōdeo primo, quōd illa diuersitas fortassis non est in originali gratia; sed tantum in summarijs, Secūdo ³ quōd remissio omniū pctōrū, & indulgentia plenaria differunt: quia hæc est genus, & illa species, vt in not. 10. dicā. Sed nō ex eo inferitur, quod remissio peccatorū, & indulgētia peccati differunt: sicut etiam animal rationale, & sensibile differūt: sed ex eo nō sequitur, quōd animal, & sensibile differant. Ad tertiū, quōd cōiunctio illa copulatiua, &, expositiuē, pro idest, assumitur: vt in. l. i. ff. de pact. Vel alterū resoluitur in adiectiuū, vt sit sensus: indulgentias remissiuas: sicut glo. d. la. illud copulatū, placitū & consensus, pro placitus consensus resoluit;

& causa iungendi illas duas voces tacta est in responsione ad primum.

Ex ijs infertur primo, eodem modo diuidi remissionem, quo in notab. 10. diuidemus indulgentiam. Secūdo infertur, falsam, & impiam esse antiquorum, & recentiorum hæreticorum sententiam, quæ habet, † indulgentias in nihil aliud valere, quàm vt sint piæ quædam fraudes, quibus pia mater ecclesia falsis præmijs indulgentiarum propositis ad pia opera suos filios prouocat, puta ad ieiunia, peregrinationes, eleemosynas, audiendum verbum Dei, & similia. Sicut pia mater filium paruulum prouocat ad ambulandum, præmonstrato pomo, quod postea ambulanti non præstat. Cuius sententiæ falsitas patet ex hoc notab. per qd̄ patet, indulgentias esse veras peccatorū remissiones. Impietas aut̄ prædictæ sententię patet ex eo, quòd est cōtraria penitus concilio generali. c. Cū ex eo, de poenit. & remissio. & c. Accedētibus. de excess. prælat. & concil. Lugdunensi. c. final. de poenit. & remissio. lib. 6. Et eam damnauit concilium Constantiense Sessione. 8. inter. 45. articulos Ioh. Vuicleff. Nec iuuat eos, quòd se

ſecundum mensuram delicti debet eſſe plagarum modus, Deut. 25. & c. Non afferamus. 24. q. 1. quoniam per indulgentiã, non fit, vt non ſuſtineantur plagæ, quas delictum meretur: ſed vt non ſuſtineantur ab eodẽ membro, quod deliquit. Quia ¶ per indulgentiam ſolum fit, vt poena ſuapte natura ſatiſſactoria vnius membri innocentis alicuius corporis iuſta de cauſa applicetur ſatiſſactioni poenæ alterius membri noxiij eiufdẽ corporis. Non iuuant etiã alia quædam, quibus Roſſen. art. 17. & alijs ſex, quæ proxime ſequũtur, latè poſt ſe antiquiores, & ante ſe recentiores reſpõdet. Quòd autem hæ indulgentiæ non tam facile toties, & tam copioſe, ac vulgus putat, acquirãtur, in not. 15. 16. 17. & 20. dicemus.

IX. Notab. de plena, & non plena indulgentia.

SUMMARIA.

- Indulgentia plena, & non plena, & plena triplex: & non plena quid noue. n. 2. & quid plena noue. n. 3. & quid plena in ſpecie, plenior, & pleniffima. n. 4.*

5 Restitutio plena, & plenissima, ut differat.

6 Pleno plenius dari quo modo.

7 Indulgentia plena concessa, non esse concessam pleniorē, aut plenissimā: quia stricti iuris est. n. 8. qua ratione. n. 9.

8 Remissio omnium peccatorum videtur indulgentia plenissima,

9 Antonini quedam dicta ut temperanda

IX. loco principaliter colligo tria ex prædicta Extrauag. i. in not. 7. transcripta. Primum dupliciter esse indulgentiam, non plenam, & plenam. Alterum, plenam esse triplicem, plenam, pleniorē, & plenissimā. Tertiū, concessa plena, non ceteri concessam pleniorē, neque plenissimā. Horum primum probatur in prædicta Extrauag. adiuncto. c. Cum ex eo. de poenit. &

2 declaratur per definitiones insequentibus. Indulgentia non plena, est indulgentia parte poenitentiae iniunctae, vel parte iniungenda per se condonans. Dixi, indulgentia, pro genere, quia omnis indulgentia non plena est indulgentia; non contra, omnis indulgentia est non plena. Reliqua addidi pro differentia, qua hæc à plena differt. Addidi autem, per se: quoniam non plena est, etiam illa, quæ interdum per acci-

§. IN LEVIT. NOT. 9.

dens condonat totā poenitentiā alicui iniūctā, vel totā iniungēdā: verbi grātia, indulgentia decē dierum, vel annorū applicata ei, cui nō est iniūctā, neq; iniūgēda maior, totā poenitētiā iniūctā, vel iniungēdā cōdonat. At nihilomin⁹ est nō plena: quoniā non per se, sed per accidens id facit. Ex quo infertur primo, omnem indulgentiam partis poenitentiae iniūctā, vel iniungendā, vel poenae peccatorum, puta quartae, tertiae, medietatis, vel alterius maioris, esse nō plenam. Quia haec neque per se, neque per accidens totam vnquam condonat. II. Inferitur, omnē item indulgentiā tot, aut tot dierū, mensium, quadragenarum, & annorū etiam centū milliū, esse nō plenā. Quippe quae per se nō tollit totā, licet per accidens frequenter eam tollat. Quoniam frequenter non est iniūctā, neq; iniungenda tanta poenitentia ei, cui talis cōceditur indulgentia. † Indulgētia plena est, quae per se totā poenitētiā pro peccatis cōfessis iniūctā, vel iniungēdā, vel totā poenā pro oībus cōfessis, & etiā lethalibus nō cōfessis debitā, vel totā pro oībus etiam non confessis etiā venialibus tollit. Dixi, indulgētia pro gñe.

Dixi per se, ad includendam eam, quæ per se quidem totam tollit, sed per accidens partem tantum. Quia causa concedendi ad id non sufficit, iuxta dicenda in notab. 15. Dixi etiam ad excludendam eam, quæ totam per accidens tantum tollit, iuxta dicta in 2. coroll. definitionis præcedentis. Addidi autem tria membra disiuncta, † quibus tres indulgentiæ plenæ species includerem, plenam. s. plenioram, & plenissimam. Per illud enim membrum, pro peccatis confessis iniunctam, vel iniungendam, comprehendo plenam. Per illud verò, vel totam etiam pro omnibus confessis, & etiam pro lethalibus non confessis debitam, comprehendo plenioram, quam largiorem videtur appellare hæc Extrauag. Per illud autem, pro omnibus etiã non cõfessis, & etiam venialibus, includo tertiã, quam hæc Extrauag. videtur appellare plenissimam. Ex hoc infertur primo, esse indulgentiam quæ totam poenam tollit, sed non est plena. Et contra, esse indulgentiam, quæ non tollit totam, & est plena, vt palam est. II. infertur verum esse alterum prædictorum trium in hoc notabili decerptorũ. s.

quod triplex est indulgentia plena, scilicet plena, plenior, & plenissima. Quæ diuisio, vt palam colligitur ex prædicta Extrauag. ita eius membrorum diffinitiones ex diffinitione proxime datæ, manifestæ fluunt: ob idq; speciatim ea non diffinio. Neque obstat, quod hæc membra aliter diffiniunt Paluda. in. 4. dist. 20. q. 4. sub finē: Antoni. 3. parte tit. 10. c. 3. Adrianus de indulg. col. 12. & Maior in. d. dist. 20. q. 2. col. 8. Tum, quia nulla ratione, vel autoritate id fulciunt. Tum, quia, vt pridem bis animaduerti, Paluda. sibi non satis constat: & Antoni. & Adria. Paludanum sequuti, aliter, quàm ille, dicunt: & neuter alteri omnino consentit. Nam & Adrianus vtriq; in vno articulo est contrarius: & Maior ab omnibus dissentire videtur. Tum, quia nulla ratione alia, quàm prædicta, magis conciliari posse videntur. Tum, quia omnia nostra hæc illa ratione confirmantur, quod consentaneum videtur rationi, & menti scribentiũ in. c. Cum ex eo. de poenit. & stylo indulgentiarum, præsertim antiquo: vt plena dicatur, quæ omnes poenitentias iniunctas tollit: quæ cum nisi pro confessis nequeant es

se iniuncta, merito ea, quæ totã poenitentiã
 pro cõfessis iniunctã tollit, plena dicitur. At
 si hæc plena dicatur, maiore cū rōne plena
 erit ea, quæ oẽm poenitentiã tã iniungendã,
 quã iniunctã pctis confessis debitã tollit:
 quãquidẽ hæc per se maior est præcedẽti. Et
 si plena simpliciter dicatur tã quæ omnes
 poenitentiã iniunctas, quã quæ iniunctas,
 & iniungẽdas p peccatis cõfessis cõdonat:
 merito plenior dicitur, quæ totã poenã om-
 nibus peccatis lethalibus etiã non cõfessis
 debitã tollit. Cum autẽ huic superaddi ne-
 queat, nisi venia etiã poenæ venialiũ, me-
 ritò dicitur plenissima, quæ oẽm tã veniali-
 bus, quã lethalibus, tã cõfessis, quã nõ
 cõfessis debitã poenã cõdonat. Quòd si for-
 tè roges, quare sub prima specie plenæ in-
 dulgentiæ duas includo, eã. s. quæ totã poeni-
 tentiã pro cõfessis iniunctam tollit, & eã,
 quæ totam et iniungendã? Respondebo ideo
 me id facere, quia necesse videt̃, sub aliquo
 triũ mēbrorũ prædictæ diuisiõis ponere du-
 as spēs, & æquius apparet ponere sub ple-
 na, q̃ sub pleniore, vel plenissima. Et si rur-
 sus roges, quare hæc secundã, cū sit plenior
 priore, non appello pleniorẽ? Respondebo

Ideo me id non facere, quòd nò ausim ne-
 gare eū, cui Papa simpliciter hoc tēpore cō-
 cederet indulgentiā plenā peccatorū suo-
 rū, non quærere veniā, nisi pœnitentiārū
 iniunctarū: quoniā arbitror eum quærere
 veniā etiā iniungendarū, per ea, quæ in. 6.
 dicto. II. notab. dicā. Quod tamen videre-
 tur negandū, si eā pleniorē appellarem, eo
 quòd concessa plena indulgentia nò vide-
 tur ob id cōcessa plenior, vt tertia pars hu-
 ius not. habet: & argumenta, quæ pro Tho-
 ma de vio in not. seq. adduco, probant. Et si
 tertio rogaueris, quare indulgentiā totius
 pœnitētiæ p cōfessis iniuncte tantū appel-
 lo plenā: Respōdebo ideo me primū id fa-
 cere: quod negari non potest respectu ali-
 quo eā esse plenā. Deinde, quòd nò ausim
 dicere, eā non fore sublatā, vel suspensam,
 per Extr. 4. de pœnit. vel aliā dispositionē
 Papæ, quæ omnes plenas indulgētiās tolle-
 ret, vel suspēderet. III. infertur nò sine cō-
 lore esse differentiā illā, qua Cardinal. &
 loh. Imol. inter plenā, & plenissimā restitū-
 tionē senserūt, in. c. Quia diligentia. de ele-
 ctio. nempe quòd per restitutionē plenam
 bona in alium à fisco alienata non re-

cuperatur: per restitutionem autem plenissimam
 sic. Nec Franciscus Aretinus in. l. i. ff. de ac-
 quir. possessio. tenet contrarium: licet id ei
 Iason imponat in. l. Gallus. §. Et quid si tan-
 tum. n. 64. ff. de liber. & posthu. Quamvis di-
 cat id, ex quo argumentatur Iason: cui faci-
 le responderi posset. Pro qua differentia, &
 predicta diuisione facit etiam, quod est do-
 minium plenum, & plenissimum. l. i. C. de
 nud. iur. quir. tollend. quae de plenissimo do-
 minio loquitur, adiuncta. l. Foeminae. et
 quod ei annotat Bald. C. de secund. nupt.
 Faciunt & quaedam alia, quae desumi pos-
 sunt ex citatis late per Felin. in. c. Conque-
 stus. col. i. de foro compe. Propius tamen fa-
 ciunt, & profundius ea, quae supra diximus.
 Quae omnia plurimum sunt memoranda p
 his, quae de suspensione indulgentiarum in-
 6 fra dicemus. III. infertur [†] dari posse ple-
 no plenius: Et cap. Si omnia. 6. q. i. quate-
 nus habet plenitudinem, non accipere
 augmentum: & ita pleno plenius dari non
 posse, intelligendum esse eo respectu, quo
 plenum est. Quia id, quod plenum est, vno
 respectu plenius esse potest altero: vt mo-
 dius tritici rasorio rarus plenus est vno

respectu: at cumulari potest cumulo, & secundum Festum, cumulus est, qui additur mensuræ plenæ. Sic ergo indulgentia, quæ plena est respectu poenitentiarum pro confessis iniunctarum tantum, vel iniunctarum, & iniungendarum plenior effici potest per cumulum veniæ totius poenæ pro peccatis omnibus lethalibus, & non confessis debitæ: & rursus hæc cumulari potest cumulo remissionis, etiam poenæ pro venialibus debitæ. Sic Stephanus Act. 7. dicitur gratia plenus respectu officij, ad quod electus fuit. Et virgo Mater, quæ plena gratiæ dicitur, Luc. 1. respectu officij, ad quod delecta fuit, s. vt esset mater Dei, plenior fuit Stephano. Et dominus Iesus, qui plenus gratia dicitur, Ioh. 1. fuit plenior illa, & plenissimus: vt pulchrè declarat post antiquiores Thomas. 3. parte. q. 7. art. 1.

V. Infertur † verum esse vltimum trium in hoc. x. notab. excerptorum. s. quòd concessa plena indulgentia simpliciter, nõ censetur concessa plenissima, neque plenior. Quod colligitur ex ead. Extrauag. quatenus, vt contineret pleniorẽ, & plenissimam, expressit, eas. Quatenus item ait nõ

solū plenā, etc. q̄si diceret, maius aliquid
 cōcedimus, quā concederemus concedēdo
 simpliciter plenā. Facit & Extrauag. Vni-
 genitus. quæ vt cōtineret plenissimā, eam
 8 expressit. † Facit etiā, quòd cōcessio indul-
 gentiarū strictè interpretāda est. Quoniā
 indulgētia pro certisdiebus festis cuiusli-
 bet anni futuri cōcessa, restringēda est vs-
 que ad. 20. annos, regul. Cācell. 57. cū tamē
 in alia materia talis restrictio nō fiat. Et
 indulgētia, cōcessa ecclesie alicui, seu capel-
 læ, tacita alia quālibet parua illi prius con-
 cessa, nihil valet, regul. Cancell. 57. Et quòd
 prohibitū est, ne super indulgentijs instar
 alterius pij loci cōcessis expediantur lite-
 ræ generaliter, instar indulgētiarū illi con-
 cessarū, nisi specificentur, quæ sint illæ, re-
 gul. Cancell. 58. cum tamē in alia materia
 passim expediātur. Et si indulgentia peti-
 tur simpliciter pro festo, vel festis alicui-
 us loci pij, & Papa cōcesserit per, fiat, tan-
 tū, si ecclesia cathedralis, vel insignis col-
 legiata, aut solenne monasterium fuerit,
 tres, alioquin duo anni, & totidem q̄drage-
 næ: & per, fiat vt petitur, cathedrali colle-
 giatæ, vel monasterio, q̄tuor: alijs tres āni

concessi videtur, reg. Cācell. 59. Ex quibus
 oibus colligitur, indulgētiarū cōcessionē
 odiosam, & restrictè interpretādā esse: quā
 annotavit gl. reg. Cācell. 56. ea' rōne, quōd
 quæstores nō quærunt cōmodū animarū,
 sed pecuniarum. † Quæ tñ ratio parū ser-
 uire videtur illius regulæ speciei: quæ meo
 iudicio plus loquitur de indulgētijs, quas
 quæstores non solent prædicare, quā de
 ijs, quas solent. Aptior ergo ratio fuerit,
 quōd magna pars impetrantiū eas, nō tan-
 tū cōmodū animarū, quantū pecuniarum
 respicere solet. Quia tamē etiā hæc ratio
 cessat in cōcessione indulgētiarū, quæ pro
 solis ad Deū precibus, vel pro sola contri-
 tione, & cōfessione peccatorū cōcedi solēt:
 addi posset stylū S. Apost. habere p̄ odio-
 sa, & restrictè interpretādā indulgētiarū cō-
 cessionē, p̄pter duos prædictos respectus iū-
 ctos cū eo tertio, quōd per eā multū ener-
 uatur satisfactio poenitētiālis. c. Cū ex eo.
 de poenit. & re. quæ tātope est nobis utilis,
 tantopere nostra nos ad eā mater ecclesia
 monet, per tot canones poenitētiāles, imò
 & per totā quadragesimā ad eō adhorta-
 tur, vt tantū non cōpellat. Adiuncto item

alio quarto. f. quòd concedens indulgentiam, de alieno soluit alterius debita: & indecorum est de corio alieno longas corrigias efficere, vt prouerbiū barbarorū habet. Adiuncto item illo quinto. f. quòd non nisi iusta de causa concedi potest, iuxta ea, quæ in notab. 15. dicemus. Et quòd est quædam dispensatio, vt habet Extrauag. Vnigenitus. trāscripta in notab. 12. & quòd omnis dispēsatio aut odiosa est. c. 1. et. 2. de filiis presbyt. lib. 6. aut cautissime faciēda, secundum glo. c. Non est. de vot. & c. Quanto. de iureiur. Et concessio indulgentiarū sit stricti iuris, affirmante etiam Palud. in 4. d. 20. q. 4. col. fin. VI. Infertur ex prædictis, & ex dictis in notab. 8. remissionem peccatorum aliam esse non plenam, & aliā esse plenam: easq; omnes, & suas species ita distinguui, diffiniri, & diuidi, ac indulgentia peccatorum non plena, & plena, cū suis speciebus, quæ suprà sūt distincta, diffinita, & diuisa. Quia remissio peccati, & indulgentia peccati idem sunt. iuxta prædictum notab. 8. VII. quòd [†] indulgentia omnium peccatorum maior est, quàm indulgentia plenaria peccatorum simpliciter concessa:

quia videtur plenissima: sicut & in notab. §. n. 3. diximus remissionem omnium peccatorum videri plenissimam: licet remissio plena peccatorum non diceretur talis. VIII. Infertur [†] intellectus, & dolabra, quibus intelligi, & dolari debeant ea, quæ de indulgentia plenaria sub varia forma tradidit Divus Anto. i. parte tit. 10. c. 3. §. 4. nō quidem his contraria, sed quæ lectore decipere possent, nisi hæc fuerit præmonitus. Quoniam præsupponere videtur, indulgentiam plenariam concessam omnibus visitantibus certum locum, vel visitantibus certo die, vel facientibus certū opus, esse plenissimam. Quod nō est verum, nisi amplio rem formam contineat, per prædicta. Sic etiam tēperādus est Palud. quatenus in. 4. d. 20. q. 4. col. 4. dixit indulgentiam plenariam, pleniorē, vel plenissimam, poenitentias iniungendas comprehendere. Quoniā id verum est de pleniorē, & plenissima, & etiam de plena simpliciter concessa: non autem de plena, cū adiectione de iniunctis data. IX. Infertur [†] ei, qui se parat ad lucrandas indulgentias de iniunctis poenitentijs datas, etiā si

II

ia

sit plenæ, expedire plurimū, vt prius confi-
 teatur peccata sua, rogetq; confessoem, vt
 tot dies, vel annos poenitentia imponat,
 quot indulgentia, quā lucrari sperat, cōti-
 net: vel omnes illos annos, & dies, qui ad
 integrā deletionē peccatorū suorum sunt
 necessarij, sub præcepto disiuncto: s. quòd
 illam totā poenitentia impleat, vel indul-
 gentia, quæ tali implemento æquipollet,
 sibi quærat. Quod est cōsiliū Palud. vbi su-
 pra, col. 5. à posteris susceptū. Quauis Ca-
 iet. in primo tractat. de indulg. q. antepen.
 putasset hanc rogationē, & iniunctionem
 frustraneam esse. Quia, vt in notab. 21. di-
 cam, in ea est ille opinione, vt putet nemi-
 ni prodesse indulgentia, nisi ei, qui habet a-
 nimū satisfaciendi per poenitentia. Nobis
 tamē vtile videtur consiliū Palud. quode-
 tia Adria. sequitur, etiā retenta opinione
 Caiet. quando huiusmodi poenitens verè
 concipit animū faciēdi eā poenitentia sibi
 sub prædicta disiunctione præcepta, si nō
 contingat ei eā luere per indulgentia: dato
 quòd eū animū nō cōcepisset, nisi ad id im-
 pulisset spes redimendi ea per illā, quā lu-
 crari sperat, vel aliā indulgentia. Per quæ

omnia facile colliges cōcordiā omniū, & temperamentū iustū consilij Palud. & rigoris Caiet. & securitatē poenitētis. X. infertur, † quòd remissio sacramētalis, & indulgentia, nō solū differunt secundū materias: quia, vt diximus in .5. illatione not. pximi, huius materia p̄cipalis est reatus improprius, vel obligatio ad poenā tēporariā: illius verò macula pctī, siue culpa & reatus proprius, siue obligatio ad poenā æternam: Sed etiā secundū modū: quia omnis remissio sacramētalis est plena, & plenissima respectu suæ materiæ principalis, c. Sunt plures. infra de poenit. d. 3. indulgentia verò nō itē. XI. infertur, † inter plenā, & plenariā | nihil aliud distare, quā quòd plena est vox latina, plenaria verò barbara & per cōsequutionē utrāq; illarū generati captā esse genus ad tres p̄dictas spēs, & utrāq; speciatim sumptā esse spēm sui ipsius generati sūptæ. XII. † indulgentiā plenariā, vel plenā instar indulgentiæ ani iobelei cōcessam, de qua meminit Extr. Quē adm. de poenit. & re. esse plenissimā, arg. l. In testamento. ff. de cōditio. & demōstratio. & eorū quæ infra in not. super. 4. extrauag. dicam.

16

XIII. † verum videri id, quod prodidit, qui collegit priuilegia religiosorum, verb. indulgētia. s. stylum curiē habere, quod facultas lucrādi omnes indulgentias stationum Romanarum, vel alicuius alterius loci pij, hoc, vel illud facienti, nō comprehendit indulgentias plenas: sed tantum alias. Quod etiam, dum Salmanticæ abhinc. 23. anno librum Clementinarum interpretarer, super Clem. 2. de poenit. dictaui.

X. Notab. de venia quam dat indulgentia, quæ, & qualis sit.

SVMMARIA.

- 1 **I**ndulgentia veniam peccati dat: sed poena temporaria tantum. n. 2. nō culpa, vel potius macula. n. 11. etiam venialis. n. 12. Nisi indirecte. n. 14. Quia non est idem quod poena temporalis ei debita. n. 13.
- 2 **C**ulpa peccati quid, & quid poena eiusdem.
- 3 **M**acula effectus peccati, & quid est, & nihil positiuū dicere. n. 7. manet præterito peccato. n. 8. et nō efficitur à veniali. n. 9.

5 Reatus peccati respectu triplicis legis, & pœnæ, & quid n. 4. & macula sublata tollitur n. 10. eis sublati manet obligatio pœnæ temporaria, & propriè non est reatus n. 11.

6 Venia, verbum in hac Extrauag. quid.

15 Peccatum pro pœna peccati sæpe.

16 Indulgentia non dicitur tam propriè à culpa & pœna, quàm absolutio sacramentalis n. 7. & quare impropriè n. 18.

19 Indulgentia cum attritione nõ efficit contritionem, contra Palud.

20 Indulgentia vnius diei tam propriè à culpa & pœna, ac plena.

21 Remissio per indulgentiam longe differt à remissione sacramentali, etiã pœnæ, quæ ratione n. 22. & 23.

Decimo principaliter ex prædicta Extrauag. i. de poenit. in notab. 7. transcripta colligo† per indulgentiam anni iobelei peccatorum veniam dari. Contra quod facit, quod peccatum non potest remitti nisi à Deo, autoritate, vel à ministris eccle-

sine ministerio mediatoribus sacramentis tan-
 tum, & non sine illis. c. Et euidenter. i. q. i. c.
 Multiplex. & c. Verbum. de poenit. d. i. vbi
 bona glo. & c. Nemo. de consecrati. dist. 4.
 vbi etiam glo. et tradit Thom. communiter
 receptus. 3. parte. q. 64. arti. 3. & 4. & in. 4.
 distin. 5. q. 1. Et quod venia anni iobei, &
 omnis alia, quae per indulgentias datur a
 praelatis ecclesiae, sine sacramentis concedi-
 tur, vt in notab. i. 4. colligo. Pro huius
 2 resolutione dico primo, quod, vt Com-
 muni loquitur per indulgentiam non remittitur
 culpa, neque poena aeterna, vt probant con-
 traria: sed poena temporaria sic, vt habet
 notabile nostrum: & quod aliud est culpa
 3 peccati, aliud poena, arg. Clem. 1. §. 1. de
 priuileg. & Clem. 2. de poenit. & remissio.
 quatenus faciunt mentionem de absolutio-
 ne, quoad culpam, & poenam. et post alios
 annotabat Cardi. qui in. d. Clem. 1. de pri-
 uil. q. 24. receptus a posteris: & in his a Feli.
 in. d. sermone indulg. col. 5. ait culpam pecca-
 ti esse maculam generatam a peccato in
 animo peccatoris, & c. Quod etiam Tho-
 mas sensit in quodlib. 2. arti. 16. ad. 3. Quod
 tam in illis duabus Clem. quam alibi saepe

nobis etiam placuit. Nunc autem altius re-
 perpendenti parū sapit. Tum, quòd culpa
 nō est effectus peccati: sed ipsum peccatū.
 Nam Tho. a nemine in hoc reprehēsus in
 1. Sec. q. 21. art. 2. ait malū esse genus ad pec-
 catū, & peccatū genus ad culpā: & ita om-
 nis culpa peccatum est, & nō effectus pec-
 cati. Quod conuincit etiam diffinitio cul-
 pę Bar. in. l. Quod Nerua. ff. deposit. & Pa-
 nor. in c. i. de cōmod. receptorum ab alijs. f.
 quòd est deuiatio ab eo, quòd bonū est: &
 constat hanc deuiationem esse peccatum.
 At macula illa, quam hi patres dicūt esse
 culpam, est effectus peccati, & per conse-
 quutionem culpę, secundum Thom. 1. Se-
 cun. q. 86. artic. 2. in hoc ab alijs receptum.
 Nec curandum videtur de illa inutili
 subtilitate Parisiensium in. 4. distinct.
 14. q. 1. scilicet, quòd reatus peccati potest
 accipi transitiuè, & intransitiuè: & quòd
 reatus est ipse homo, & quiddā bonum:
 & reatus peccati, qui est, vel fuit, est in
 cœlo, & idgenus alia. II. dico cautiùs,
 & rectius nos dicere posse quatuor, cum
 Thoma in d. q. 86. & sequenti.

- 4 Primum quòd culpa † & peccatum, quæ idem sunt, pariunt maculam, quã prædicti vocant culpam, & reatum poenæ, quã ipsi vocant poenam. Secundum quòd macula peccati est defectus luminis rationis naturalis, vel diuinæ legis ex recessu gratiæ proueniens. Ita quòd non proprie dicitur macula: sed metaphorice, eo quòd sicut corpus ex contactu rei sordidæ maculatur: ita misera anima ex inhæsiōe rei temporalis per amorem inordinatum, quæ est veluti quidam contactus, perdit lumen rationis, & lumen diuinæ sapiētiae & gratiæ, quibus refulgebat secundū eundē, in. d. q. 86. art. i.
- 3 Tertiū quòd reatus peccati nihil aliud est, quàm status peccatoris poenæ obnoxius, secundū eūd. in. d. q. 87. art. i. Verbū enim, reatus, pprius significat statum rei criminis accusati, quàm crimen, iuxta .l. Vestem. ff. de iniur. & ea, quæ ibi anotauit Bud. & in .l. Si diutino. ff. de poenis. Quartū † quòd reatus hic, siue status obnoxio est respectu triplicis poenæ, vt etiā tres ordines peruertit. s. rationis propriæ interioris & politiæ exterioris, & diuini regiminis: & ita triplicē obligationē ad poenam incurrit

vnam ad poenā sui ipsius, siue rationis interioris hominis, quæ est remorsus cōscientiæ. Alteram ad temporariam exterioris hominis. s. iudicis exterioris. Tertiam ad æternam Dei. Tertio dico, † verbū hoc, 6
 veniam, positum in hac Extrauag. non esse intelligendum de venia maculæ, quam culpam vocant: non etiam de venia reatus proprii, siue obligationis ad poenam æternā: sed de venia reatus improprii, siue obligationis ad poenam temporariam in Purgatorio luendam. Tum, quia indulgentia, de qua in hac Extrauag. & omnis alia conceditur ab homine sine sacramento, vt infra notab. 14. ostendetur: & macula peccati lethalis nō potest tolli ab homine, nisi mediante sacramento. Quia sola gratia Dei, quæ à solo Deo creatur, redeunte, tollitur, vt ex eius diffinitione colligitur. Tū, quia diffinitio indulgentiæ in notab. 20. ponenda id conuincit, quatenus habet, indulgentiam esse remissionem extra absolutionem sacramentalem factam. Tum, quia nemo tollit peccata, nisi C H R I S T V S, qui est agnus tollens peccata mundi. c. Nemo. de conse. dist. 4. quod est intelligendum,

quoad maculam peccati, & reatum poenae
 aeternae. Tum, quod clare hoc sensit glos.
 huius Extrauag. in verb. peccatorū: & al-
 tera in eodem verb. §. final. & tertius In-
 nocen. qui receptus ab omnibus in cap.
 Quod autem. n. i. de poeniten. & remissio.
 sensit, per indulgentiam solum condo-
 nari poenam Purgatorij: & altius declarat
 praedictus Iohan. Rossensis. in artic. 17. &
 Thom. cum omnibus posterioribus in .4.
 distin. 20.

EX quibus tribus dictis inferuntur
 plurima subtilia, & utilia. Primum ex pri-
 mo dicto. s. parum cautè, ac minus pro-
 prie dici, in peccato inueniri culpam, nisi
 prout species inuenitur in genere, sicut
 fraus in dolo, iuxta. l. Ius gentium. §.
 Sed si fraudandi. ff. de pactis. Quia per
 hoc significatur, aliud esse culpam pec-
 cati, aliud ipsum peccatum: quod tamen
 est falsum, per primum dictum. Secun-
 dum, quod ex secundo dicto manat, **I**ma-
 culam peccati non esse qualitatem aliquam
 foedam, productam in anima à peccato:
 sed solam priuationem gratiae: sicut um-
 bra non est qualitas aliqua, sed absentia lu-

minis, secundum eundem Thomã in d. q. 87. artic. 1. ad. 3. † III. maculam peccati manere post transitum peccati: quia, cum sit absentia gratiæ Dei, durat donec illa redeat. IIII. † per peccatum veniale non fieri propriè maculam. Quia per illud non perditur nitor gratiæ diuinæ, quoad habitum: licet quoad actum impediatur, secundum Thomam. 1. Sec. q. 89. art. 1. V. † post transitum peccati, maculam eius manere: macula verò sublata, tolli reatum poenæ æternæ, & ita poenæ simpliciter: non tamen semper reatum poenæ satisfactoriæ, secundum eundem Thomam receptum in d. q. 87. artic. 6. VI. † transeunte peccato, & sublata macula eius per contritionem, remanere vt plurimum obligationem ad satisfaciendum per poenam aliquam maiorem, vel minorem, prout peccatum fuit maius, vel minus: & contritio maior, vel minor, vt in notabili. 16. dicemus. VII. † maculam peccati venialis dici posse, obfuscationem nitoris animæ gratiæ diuinæ, quæ tamen non est vere macula: & reatum peccati venialis dici posse, statum dignum, vel obnoxium

RELECTIO.

12 poenae satisfactoriae temporariae, qui tamen
 non est perfectus reatus: sed imperfectus,
 arg. praedictorum, & notatorum in praedictis
 locis. VIII. [†] verius videri, quod etiam ma-
 cula illa imperfecta peccati venialis non
 tollitur per indulgentiam: quia per eam nulla
 culpa, neque macula neque perfecta, neque
 imperfecta condonatur: sed sola temporalis
 poena, ut ex d. Extrauag. 3. & notab. 20. col-
 ligitur. Et ne dicas idem esse, maculam venia-
 lem, & poenam temporalem ei debitam, ut senti-
 re voluit Maior in. 4. dist. 45. q. 1. col. 4. &
 Jacob. Alma. in. 4. fol. 4. & 5. [†] Considera,
 13 quod ipsemet Jacob. contrarium tenet in dist.
 21. Et quod contrarium conuincit ratio, quam
 ipsemet Maior tangit ad aliud propositum
 in. 4. dist. 49. q. 25. col. 3. f. quod si id esset ve-
 rum, consequeretur non debere nos potius pra-
 eligere mortem, quam peccare venialiter.
 Quia mors omne malum poenae praecellit.
 Quod tamen est falsum, arg. c. Super co. de
 vsur & c. 1. 22. q. 2. & eorum, quae tradit Tho.
 in. 2. Sec. q. no. art. 3. & alibi saepe. Non obstat
 huic corollario, quod Palud. in. 4. dist. 20.
 q. 4. sub fine, quae sequitur Diuus Ant. 1. par-
 te tit. 10. c. 3. tenere videtur contrarium: quia

ratio eius non est firma, nec dicta ipsius satis placet. Adr. de ind. fol. 4. ¶ vel intelligē
 14
 dū est, quod culpa venialis, quā nos maculā imperfectā dicimus, remittitur per indulgentiā indirectē, quatenus, poena pctō veniali debita sublata, ipsa quoq; macula imperfecta videtur tolli. I X. ¶ verbū peccati positū in illo celebri dicto. c. 12. 2. Macha. 15
 .s. Sācta, & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis soluantur, nō esse intelligendū de macula peccati, quam alij culpā vocant: sed de temporali poena peccatorū in Purgatorio sustinenda. Quoniā etiā per preces non tollitur culpa mortui: sed solum tēporalis poena pro peccato in Purgatorio luenda, secundū omnes in. 4. 16
 dist. 45. X. quòd ¶ nulla indulgentia propriè appellatur à culpa, & poena, vt ait Dignus Antoni. i. parte tit. 10. c. 3. Tum antiqua eius, ac aliorū ratione. s. quòd per nullā indulgentiam culpa vltā, vel rectius culpæ macula remittitur, per prædicta: & ideo, licet propriè appelletur indulgentia à poena tēporaria: impropriè tamen dicitur à culpa, siue macula, & per consequentiā à culpa, & poena. Tum noua ratione. s. quòd macu

la pcti, quã ipsi p culpã intelligũt, est ipsẽ
 met peccatum, per prædicta. Hanc illatio-
 nem sentiunt Clem. i. §. i. de priuil. & Cle.
 2. de poenit. & remiss. quatenus loquens de
 17 absolute à culpa, & poena addunt illa
 verba, vt eorum verbis vtamur. XI. † ab-
 solutionem sacramentalem verè posse ap-
 pellari à culpa, siue macula, & poena: imò
 & ab omni culpa, & reatu poenæ æternæ,
 & à poena. Quoniã per illam tollitur, vel
 sublata esse declaratur omnis culpa, vel
 macula peccati, & poena æterna, & aliqua
 18 saltem pars poenæ temporariæ. c. Sunt plu-
 res. infra. dist. 3. iuncto. c. sequenti. infra ea.
 Imò & aliqua datur absolutio sacramenta-
 lis ab omni macula, & reatu: seu ab omni
 culpa, & omni poena, ea. s. quæ fit tali poeni-
 tenti, qui non debet maiore poenã ea, quã
 19 vis clauũ cõdonat. XII. † quòd indulgẽtia
 huius Extr. & alia quæuis plenissima, po-
 test saltem improprie appellari à culpa, &
 poena, vt in dictis Clementi. appellatur: &
 mea ætate passim in Gallia appellabatur.
 Quia, vt ex Diuo Anton. & Feli. vbi supra
 colligitur, per eã tota poena peccatori po-
 nitẽti debita directo cõdonatur. Tota itẽ

macula culpæ indirectæ, quatenus remissio à poena virtute indulgentiæ habenda, remissionē præsupponit maculæ, ac culpæ victritionis, aut sacramenti habitæ, iuxta dicenda in not. 16. Id autē, quod sentire videtur, Palud. vbi supra, † quod cōtritio cū absolute Papæ per viam indulgentiæ efficitur cōtritio, noua doctrina est: & nulla ratione videtur sustentabilis: licet teneamus opinionē Thom. & Cōmu. q. attritus frequēter fit cōtritus p̄ realē sacramenti susceptionē. Quoniā absolutio p̄ viā indulgentiæ nō est sacramētū, vt palā est. XIII. † pari ratione, omnem indulgentiam, etiam vnius diei, appellari posse improprie indulgentiam à culpa, siue macula: & poena, siue reatu poenæ: non tamen ab omni, eò quòd directè aliquam poenam temporariam, quæ saltem imperfecta poena est, condonat, & indirectè omnem culpam, & maculam eius præsupponit condonatā. Quauis non omnis indulgentia possit appellari à macula, & culpa, & ab omni poena. Quoniam, licet omnis præsupponat totius culpæ, vel maculæ condonationē: pauca tamen directè oēm poenā cōdonāt, vt postea palā fiet.

- XIII. † remissionē per indulgentiā longe differre à remissione sacramentali, etiā poenæ temporariæ. Quia illa fit per cōpensationē, soluendo de thesauro ecclesiæ tantū, quantū remittitur quærenti indulgentiā, iuxta dicenda in not. 20. Sacramentalis autē sine vlla cōpensatione, per liberalitatem diuinā, vt pulchrè Palud. dixit in. d. d. 20. q. 4. col 3. & clarius ex eo colligit Antoni. 1.
- 22 parte tit. 10. c. 3. §. 1. † Nō quidē ea ratione, vt quidā falso dixerunt, quōd CHR Iustus nō satisfecerit sufficienter: cū passio eius infinitæ virtutis fuerit, tā quoad satisfactio- nem, quā quoad meritū, iuxta Extr. 2. de poenit. & remiss. & dicenda in not. 13. infra eod. Sed quia diuinā magnificentiā decet nobis miseris, cū iusta demissioe animorū pctā confitentibus, condonare aliquid poenæ, sine respectu solutionis, & satisfactio- nis alius secundum eosdem. † XV, altero quoque modo eas differre, eo. s. quōd remis- sionis, & indulgentiæ materia, circa quam directo, & principaliter ipsa versatur, est poena temporaria, vel reatus improprius, vel obligatio ad eā, iuxta dicenda in. ii. no- tab. Remissionis verò sacramentalis ma-

teria principalis est peccati macula, quam culpā alij vocant, & reatus proprius pœnæ aeternæ, vt in not. II. dicā: Quauis etiā minus principaliter respiciat obligationē ad pœnam temporariā, & partem eius remittat, vt colligitur ex illatione præcedenti, & affirmat diuus Ant. vbi supra. §. 4. col. 5.

XI. Notabile de valore indulgentiarum.

SUMMARIA.

1. **I**ndulgentiā vnā, & eādē alius plenius, quā alius querit: licet partē causæ eius implens nihil consequatur. n. 2. nō ratione glossæ. n. 3. sed noua. n. 4.
5. Indulgentiæ eiusdem, causā eadē impleta ab vno iusta, impleta ab alio, non item.
6. Indulgentias valere quantum sonant, & intelligi de iniungendis, si sine mētionē in iunctionis concedantur. n. 7.
8. Indulgentia, vnus diei quid indulget.
9. Indulgentiam etiā iniungendæ penitentiæ episcopus concedit, contra Caiet.

10 Pœnitentiam iniunctam tollere respectu quodam facilius, quàm tollere in iūgēdā: & altero hoc facilius esse illo. Ideoque vtrunq; esse æquè facile. n. 11.

12 Indulgentia de iniunctis non cōtinet indulgendas: Sed absolutè concessa sic, contra Caiet. et quæ rō. n. 13. et idē de plenā. n. 14.

15 Indulgentia antiqua, an credenda cōcessa de iniunctis tantum, & an ea, quæ constat simpliciter concessa ad iniungendas extēdatur. n. 16. & quid de noua. n. 17.

18 Indulgentia certi temporis quoad varios, variè intelligenda.

19 Indulgentia ead. alijs plusquā alijs prodest.

20 Indulgentia non tollit pœnam fori externi, neq; pœnitentiā in capitulo datā. n. 21.

22 Indulgentia tēporis purgatorij minor, quàm paritē temporis vitæ.

23 Pœnitentiæ multæ iniunctio utilis. &c.

XI. Principaliter colligo ex eadē Extr. n. 10. 7. not. transcripta, † quòd vna, & eadē indulgentia multis quæsita, alijs quæruntur.

plenius, quàm alijs. Probat enim indulgentiã huius anni iobelei alijs quærendã pleniorẽ, quàm alijs, in illis verbis: Vnusquisque tamẽ plus merebitur, & indulgentiã efficacius consequetur, qui basilicas ipsas amplius, & deuotius frequẽtabit. Contra quod facit primo, quòd, faciens omnia requisita ad eam lucranda, totam lucrabitur: & per consequutionem, plenissimam sibi quæret: qui verò ea omnia nõ faciet, nihil lucrabitur, per ea, quæ trado in notabili. 19. †

Secundo facit, quòd solum adimplens partem eius, quod pro indulgentiã quærenda est faciendum, & non totũ, neque totam, nec partem eius vllam quærit, secundum Diuum Anton. i. parte tit. 10. c. 3. §. 4. Et ea ratione probatur, quòd neque relictũ, neq; pars relictĩ sub cõditione quæritur, nisi tota impleta, etiãsi pars impleatur. l. Cui fuctus. ff. de cõdit. & demõst. l. Si plures. ff. de condit. instit. §. Si plures instit. de hared. instit. Has fortẽ difficultates, vt effugeret glo. prædictæ Extr. in verb. cõsequitur, tripliciter exposuit verbũ, efficacius. † Positũ in text. primo quidem modo, referendo illud ad manus meritum: sed

ineptè. Tum quia prius dixit, plus merebitur, & postea subiicit, & indulgentiam efficacius consequetur. Tū, quia aliud est, plus mereri, aliud, efficacius indulgentiā consequi, quod ex sese non est mereri, ut in not. s. diximus. Secundo modo ead. glo. in versicul. Vnde. pro quo debet reponi, vel, exponit verbum, efficacius, referendo id ad maiorem indulgentiæ fructū, id est, ad maioris poenæ remissionem. Quod tamen ea ratione confutatur, quod secundū hanc expositionē non esset hæc indulgētia plenissima. Tertio exponit verbū, efficacius, referēdo illud ad mediū lucrandi indulgentiā, ut. s. sit sensus, quod per melius mediū eā quarrit, qui per plura, & meliora opera eā adipiscitur. Quod tamen non satisfacit. Quia per melius, & maius opus mereri indulgentiam, non est illā efficacius consequi. Hæc enim verba non significant maiorem bonitatem, uel quantitatem in medio consequendi; sed maiorem quantitatem, & effectum consequitionis, ut palam est. Quarto ergo dico, quod secunda expositio prædictarum est literæ germana: & verificari potest secundum eam vno modo ex men-

te Adriani de indulg. col. 12. non quidem in omnibus: sed tantum in his, quorum visitatio nō fit cum deuotione, necessaria ad constituendam iustā causam tantæ indulgentiæ. Illi enim soli, quo plus, vel minus ad eā accedent, eo plus, vel minus de hac indulgentia cōsequentur. Et si roges: qui fieri potest, vt deuotio peregrini, qui poenitens, & cōfessus saltem in statu gratiæ quindecies visitauerit ecclesias hic præscriptas, non pertingat ad iustam causam indulgentiæ? Respondeo, †eo quōd, vt in not. 15. n. dicemus, vna, & ead. causa vno modo impleta est iusta causa vnius indulgentiæ, & alio modo impleta, non: & eo, quōd contingit frequenter, quōd vna causa de se insufficientis ad certā indulgentiā, cum egregia contritione, deuotione, & reuerentia adimpleta fiat sufficiens: & e contrario, causa de se iusta, & sufficiens, cū exilima deuotione adimpleta fiat insufficientis. Quinto dico, etiam posse verificari secundo modo hūc text. iuxta secundam expositionem gl. ex mente Caiet. in primo tractat. de indulg. antepenult. & ex dicendis in notat. in his, quibus nō est iniuncta poenitentia sufficiens

ad tantā poenam delendam, quantam hæc indulgētia eis deleret, neque est efficax animus satisfaciendi Deo per poenitentia voluntarie suscipiendā casu, quo non quæret hanc, vel aliam indulgentiā. Hi enim plus, vel minus de hac indulgētia quæret, quo plus, vel minus proponunt satisfacere pro peccatis suis: & quia, quo deuotius, & frequentius ecclesias hinc præscriptas visitauerint, eo maiore, & efficaciore animū satisfaciendi cōcipiūt, ideo quo deuotius, & frequentius ecclesias illas vltra numerū præscriptū visitabūt, eo plus de hac indulgētia quærent. Sexto dico posse tertio verificari tertius hic intellectus iuxta scđam expositionē gl. in his, qui partē visitationū in statu peccati lethalis, & partē in gratiæ statu implebūt. Hi enim iuxta dicēda sub finē not. 19. pro ea parte, quā in gratiæ statu implebunt, quæret hæc indulgētia: pro altera vero, quā in statu lethalis peccati, minimē.

Ex his infertur primo, non probare hæc Extrauag. id, quod primo aspectu videtur cōcludere. s. indulgētias nō valere tantū, quantū sonāt. Quauis enim probet, dari aliquā indulgētia, quæ sonat plenissimā

remissionem, quā tamen qui lucrificiunt omnes non quærunt eā plenissimā: quia tamen id nō contingit ex ipsius defectu: sed extrinsecus ex defectu iustæ causæ, vel alterius ad id requisiti, nō dicitur nō valere, quantū sonat, licet verū sit, aliquos nō quærere ex ea tantū, quantū sonat. Quia id, qd̄ est naturale, & principale attendendū est, & nō id, qd̄ extrinsecū, arg. l. Si quis nec cām. ff. de reb. cred. cū notatis ibi, per Iason. & c. Nō dubiū. de sent. excō. cū annot. ibi p Fel. II. infertur decisio quæstionis, quæ vetus querela est, secundum glo. c. Quod autē. de poenit. f. indulgentias ex sese tantū valere, quantū sonant. Quæ sententia recepta est, secundū Raymun. in sua summa de poeni. & Ioh. And. in. c. Quod autē. col. 2. & Calder. in. c. Nostra. col. 12. eod. tit. & Cōmunē in. 4. dist. 20. & vbiq̄. III. † indulgentiam, quæ absolute, sine mentione iniunctionis poenitentia conceditur, cōprehendere poenitentiam etiam iniungendā, hoc est, debitam peccatis eius, qui lucratur indulgentiam, etiam si non sit iniuncta. Primo quidem per hanc Extravagantē, quæ per verba illa, plenam, pleniorē, & ple-

nissimam peccatorum remissionem, comprehendit iniungendas, ac iniūctas. Tum, quia summo poenitentiario iniūgenti poenitentias eis, qui hanc indulgentiam cōsequebantur mandatū fuit à Papa, ne id faceret, secundū Palud. in. 4. dist. 20. q. 4. in fin. Tum, quia glo. huius Extrauag. in verbo, plenissima, testatur, se præsente in consistorio Cardinalium, cōditorem eius. s. Bonifaciū. 8. declarasse, quod tantam indulgentiam concedebat, ad quantam se clauēs ecclesiæ extendi poterant: at clauēs ecclesiæ extendi possunt, secundum omnes, etiam ad iniungendas. Secūdo facit, quòd indulgentia, quæ datur pro defunctis, simpliciter sine vlla mentione iniūctionis, vel nō iniūctionis datur, & prodest eis, etiā quo ad iniūgedas, & nō iniūctas, secundū mentem omniū, post Inno. in. d. c. Quod autē cōiter receptū ibi, & vbiq;. III. q. in forma plenissimæ absolutionis, quæ cōceditur in morte, cōtinetur, quòd absolues restituit eū ad innocētiam baptismalē: quod tamē nō faceret, si ab iniūcta tantū poenitētia absolueret. IIII. quòd alioqui nihil ferè valeret cōcessio indulgentiæ vnus diei, vel anni ei,

cui nulla poenitentia esset iniuncta, & cū hodie paucis, & paucissimi dies, & nulliterè anni poenitentia iniungantur, parū, vel nihil prodesse communitè indulgentiæ. Quoniam vel de iniunctis, vel absolute de poenentijs, sine expressione iniungendarū cōcedūtur. Septimo † quòd concedere indulgentiam vnius diei, vel vnius anni est remittere tantā poenā Purgatorij, quāta remitteretur per poenitentiam vna die, vel anno factam, secundum Innocen. in. c. Quod autē. de poenit. quem Communis ibi sequitur, & Calderi. in. d. c. Nostro. col. 17. & Palud. cum Maior. & cōmuniōri in. 4. distin. 20. q. 4. col. 4. & Adria. de indulg. col. 10. Et ita non præsūponit eum diem, vel annum esse iniunctū. Contra tamen hanc illationem, & eā affirmantes, tenet duo Thomas de Vio. in tractat. 2. de indulg. c. 7. † Primum, q. episcopi, & inferiores Papa, etiā si maxime velint, non possunt cōcedere indulgentiam, nisi de poenentijs iniunctis. Primo quidem, quòd concilium generale in. c. Cum ex co. de poenit. & remissio. limitare voluit episcopis omnem potestatem, quam

8

9

habebant concedendi indulgentias, & so-
 lum limitavit potestatem dandi indulgē-
 tiam de pœnitentijs iniunctis. Ergo non
 habebant potestatem indulgendi nō iniū-
 ctas. Deinde, quod si eis antea fuisset pote-
 stas indulgendi etiam nō iniūctas, quoad
 eas nō esset hodie limitata eorū potestas.
 Quod est contra mentem illius text. & c.
 Nostro. eod. tit. & contra mentē omnium
 Doctorum ubique. Sed his non obstanti-
 bus tenenda est cōmunis sentētia .s. quod
 etiam episcopus potest cōdonare pœnitē-
 tias iniungēdas, & non iniūctas, argumē-
 to ipsiusmet Th. de Vio in ipsum sic retor-
 to: Per illud. c. constat posse eos cōcedere
 indulgētiam pœnitentiæ iniūctæ: † At se-
 cundū ipsum difficilius, & maius est tolle-
 re iniūctā, quæ iudicio Dei, & hominis
 debetur, quā iniungendā, quæ iudicio Dei
 tantū: Ergo poterit etiā iniungēdā, arg. c.
 Cui plus. de reg. iur. li. 6. cum ei annotatis.
 Et ad argumēta eius respōdeo, quod restri-
 cta potestate indulgendi pœnitētias iniū-
 ctas, restricta quoque videtur potestas re-
 stringendi non iniūctas. Neq; obstat id,
 quod ille replicat. .s. quod quiddam maius

videtur indulgere poenitentiam iniunctam, quæ iudicio Dei, & hominis debetur, quàm quæ iniungi debuisset, quæ solo Dei iudicio debetur: & quòd negato maiore non censetur negari minus, arg. d. regul. Cui plus. de regul. iur. cum ibi, & alibi sæpe notatis. Huic enim replicationi subtili non minus subtiliter responderi potest. Primo quidem, quòd licet vno respectu maius sit tollere poenitentiam iniunctam, quàm non iniunctam, eo, scilicet, quòd hæc iudicio tantum Dei debetur: Illa verò iudicio Dei, & hominis. Altero tamen respectu facilius est illius, quàm huius sublatio, eo. s. quòd qui firmo proposuit facere poenitentiam iniunctam, & acceptavit eam, dignior est eius remissione, quàm is, cui non est iniuncta: & adeò quidem, vt secundum eundem ipsum Thomam a Vio in cap. 7. tractat. 2. de indulg. ei cui non est iniuncta, vel saltem qui nõ est firmo proposito satisfaciendi per non iniunctam, non potest applicari thesaurus indulgentiarum ecclesie prædictus, & alij sic. † Et ideo quoad potestatem saltem tollendi ambæ videntur æqui ponderis,

vel certè leuioris est iniuncta merito pœnitentis tantùm, vel plus leuante lancem pœnitentiæ iniunctæ, quantum, vel quã obligatio hominis adiuncta diuinę eandẽ grauat: & per consequutionem limitatã potestate remittendi pœnitentias iniunctas, limitata quoque videtur potestas relaxandi non iniunctas. Secundo responderi potest, constare de mente concilij, quod vtranque voluit limitare. Quoniã ratio eius expressa. s. restringendi indulgentias indiscretas æquẽ, vel potius militat in iniungendis, ac, vel quã in iniunctis. Alterum, quod contra omnes tenet idem Caiet. est, quòd Papa, licet possit condonare pœnitentias iniungendas, nunquam tamen in dubio eas videtur condonare. Primo quidem, quia stylus communis indulgentiarum habet relaxare pœnitentias iniunctas, vel partem iniunctarũ: adeò quòd Durandus in. 4. dist. 20. postea quã dixit indulgentias tantum valere, quantum sonant, subiicit: sonant autem, quòd ab iniunctis pœnitentijs liberant.

II. pro eod. facit, quòd non obstat, quòd quidam dicunt, quòd indulgentijs loquen

tibus de poenitentijs iniunctis, addendū est verbum, etiam: vt sit sensus, etiam de iniunctis. Quoniam hæc mera diuinationo videtur, quam reprobat. c. i. vt eccles. beneficia, & glo. rubr. Infortiati. III. quòd etiam nostra ætate Roma. Pontif. concedit singulis diebus dominicis aduētus, & quadragesimæ, quinque, vel septē annos, & totidē quadragenas de vera indulgentia. Quæ concessio palam respicit poenitentias iniunctas, iuxta canones, quibus tales iubentur iniungi. Quin & idem ait dicendum de indulgentia plena simpliciter concessa, eo quòd plenitudo nō mutat substantiam: sed quantitatem: & plena dici potest ea, quæ ab omni poenitentia iniuncta liberat: & non plena, quæ ab illius parte tantū, vt ex notab. præcedenti colligitur. † Quibus non obstantibus tenendum est cum Communi. s. quòd, per indulgentiam absolutè concessam condonatur poenitentia tam iniuncta, quàm iniūgenda: & poena Purgatorij, quæ per talē poenitentiam deleri potuisset. Nō obstant argumenta eius, quæ solum probare videntur, indulgentias olim primū coeptas fuif

se dari de poenitentijs iniunctis, & quæ hodie dantur de iniunctis non esse extendendas ad iniungendas, siue eas Papa concedat, siue alius: & quòd etiam indulgètia plenaria de iniunctis non continet iniungendas: sed nullatenus probât, quòd indulgentia tot dierum, vel annorum, vel plena simpliciter concessa non cõprehendat etiã iniungendas in defectum saltem iniunctarum quoad peccata, in quæ plena simplex se protendit. Ex quibus omnibus infertur primo, indulgentiam concessam expresse de poenitentijs iniunctis, siue sit plena, siue non plena non videri comprehendere poenitentias iniungendas, & non iniunctas.

13 Tum, quia concessio indulgentiarũ restrictè interpretanda est, per dicta in. 9. nota. Tum, quia verba huius concessionis nõ se extendunt ad non iniunctas: & quibus verba dispositionis nõ conueniunt, neque ipsa dispositio conuenit. c. Indemnitatibus. §. Supradicta. de electio. lib. 6. Tũ quia nõ est eadem ratio de vtrisque quoad hoc, licet quoad aliud eadem sit, vt proximè dicebam, Quoniam qui iniunctam accepit, in maiore necessitate est constitutus:

Quippe qui non solum agit de lucro quaerendo: sed etiam de damno noui peccati vitando. Et ideo magis est iuuandus arg. l. Remlegatam. ff. de adimend. legat. Tum denique, quod si de vtrisque intellexisset, de vtrisque dixisset, vel vtrasque tacuisset, argument. c. Ad audientiam. de decimis. 14
 II. infertur † idem quoad hanc esse dicendum de plena, seu plenaria, & alia, scilicet quod si detur plenaria de iniunctis, de illis solum intelligatur. Si plenaria simpliciter tam de iniunctis, quam de iniungendis. Tum, quia eadem ratio idem in his, quod in alijs dicere suadet. Tum, quia secundum omnes indulgentia huius Extravagant. comprehendit tam iniungendas, quam iniunctas poenitentias, & non alia ratione, quam quia simpliciter conceditur plena, & plenissima. 15
 III. infertur † indulgentias plenarias, vel plenas olim concessas in dubio credendum esse fuisse concessas de iniunctis poenitentibus, & ideo non esse iudicandas in dubio tales plenas, quæ ad iniungendas, & non iniunctas extendantur. Quoniam vt

Durād. & alij multi testantur, & est valde
 verosimile, olim cum Canones pœnitentia-
 les in vsu quotidiano haberentur, & bo-
 na pars Christianorum esset pœnitentijs
 multorum añorum, quadragenarum, mē-
 sium, & dierum onusta, ad earum remissio-
 nem Papa suum animum intendebat: &
 16 ideo, nisi aliud concessum exhibeatur, cre-
 dendum videtur, concessum de iniunctis
 tantum. IIII. ✕ facile esse sustentare in-
 dulgentias ātiquas plenas simpliciter, si-
 ne iniunctarum mentione concessas inter-
 pretandas, & intelligendas esse de plenis
 pœnitentiarum iniunctarum. Quia ver-
 ba recipiunt interpretationē ex consuetu-
 dine proferentis illa. l. Librorū. §. Quod
 tamen Cassius. ff. de leg. 3. At consuetudo,
 & forma. S. Apost. antiqua concedendi in-
 dulgentias expresse restringebat se ad pœ-
 nitentias iniunctas. Et ideo quoad has ple-
 nas indulgentias olim concessas probabi-
 lem arbitror opinionem Caiet. † Quāuis
 17 eam non credam veram quoad indulgen-
 tias plenas, quę hodie simpliciter, sine vlla
 adiectione conceduntur: licet ipse etiā di-
 cat eas intelligendas de plenis pœnitenti-

arū iniunctarum, & non de plenis iniungendarum. Quoniam quicquid ipse dicat, cōsuetudo illa. S. Ap. antiquior mutata esse videtur, cum æquè frequēter, aut frequētius videamus hodie indulgentias simpliciter concessas, ac, vel, quàm, cū adiectione de iniunctis. Quanuis verum arbitrer, vt not. præcedenti dicebam, indulgentiam plenam etiam hodie simpliciter concessā non comprehendere pleniorē, vel plenissimā, & ita solum deleri per eam poenitentiam iniunctā, vel iniungendam pro peccatis confessis tantum. V. infertur indulgentiam, † vel remissionē peccatorū tot dierū, vel annorū concessam sine mentione iniunctarum poenitētiarum intelligendā esse de iniunctis quoad eos, qui habēt eas iniunctas: quoad eos verò, qui non habent iniunctas, vel quatenus non habēt de his, quæ debuissent iniungi, vel saltem de diebus, vel annis, quibus in Purgatorio manere debebant. Tum, quia res in dubio lita interpretanda est, vt valeat. l. Quoties. ff. de regul. iur. Tum, quia etiā dispositio restrictibilis tantū extendenda est, quātum verborum eius proprietates patitur. c. Ex parte

3. de deci. & diximus latè in c. At si. de iudi.
 & in c. Quia in tantum. de præb. At verba
 illa: concedimus tot dierum indulgentiã,
 secundum suam propriam significationẽ
 æquẽ comprehendunt dies iniunctos, ac
 non iniunctos dies in purgatorio luẽdos,
 ac alios: Ergo si, & quatenus non cõtinet
 iniunctos. continebit alios. VI. infertur
 indulgentiam vnus anni poenitentiaẽ in-
 iniunctã lucrifactã à duobus, quorum al-
 teri multo grauior poenitentia, quàm alte-
 ri fuerat iniuncta, multo plus prodesse. ca-
 teris paribus ei, cui grauior fuerat impo-
 sita, quàm cui leuior, tam quoad alterum,
 quàm quoad hoc seculum. Quoad hoc
 quidem, quia poenitentia austerior in eo
 peragenda ei remittitur: Quoad alterum
 vero, quia remittitur ei tanta poena pur-
 gatorij, quanta per poenitentiam illam au-
 steram impletam fuisset sublata: quæ lon-
 ge maior est, quàm quæ per poenitentiam mol-
 liorẽ alterius fuisset deleta. Dixi cæteris
 paribus: quia si is, cui est iniuncta leuior
 poenitentia, haberet maiorem gratiã, se-
 cus accidere posset. Quia sicut poeniten-
 tia in maiori charitate facta est magis sa-

satisfactoria: ita eadē indulgētia vni cōcessa
 tanto est magis utilis illi, quā alij: quan-
 to poenitētia ab eo in maiore charitate fa-
 cta fuisset magis satisfactoria, secundum
 Palud. in. d. dist. 20. q. 4. col. 4. VII. in-
 fertur, per indulgentias solum condonari
 poenam peccato debitam in foro Dēi, vel
 poenitentiali: non autem debitam in foro
 exteriori. Ideoq; castigari posse per iudicē
 secularē, & etiam ecclesiasticū in foro ex-
 teriori eū, qui indulgētiā quālibet plenissi-
 mā est assequutus. Quoniā omnis indulgē-
 tia respicit poenitentias iniūctas, vel quæ
 iniungi potuerunt, vel debuerunt à confes-
 sario, vt ex diffinitione indulgentiæ in no-
 tabil. 20. posita colligetur, & ita solum res-
 picit forum poenitentialē. † At absolu-
 tus in foro poenitentiali castigari potest
 in exteriori cap. Admonere. 33. q. 2. iuncta
 gl. 2. & gl. 1. c. 2. de schismati: & glo. fin. cap.
 Gaudemus. de diuort. tradit Felin. in cap.
 De his. col. 2. de accusatio. post Panor. &
 Deci post eos, in cōsil. 130. his consequens
 est, quod Cōmunis tenet. s. non condonari
 poenitentiam in capitulo iniūctā. Quia
 illa forum exterius respicit.

20

21

- 22 VIII. † infertur ampliorem esse, vt plurimū, indulgentiam dierum, vel annorum cum cōmemoratione iniūctionis, vel sine illa simpliciter concessam, quā indulgentiam totidem dierū, vel annorum Purgatorij. Quoniam poena Purgatorij, quæ relaxatur per poenitētiā vnus diei, vel anni in hac vita sponte, & voluntariē factā, lōge maior est, quā poena vnus diei vel anni Purgatorij coactē suscepta, secundū
- 23 omnes. IX. † vtilissimū, & tutissimū esse iniungere, & acceptare grandes & multorum dierum, & annorum poenitentias in hac vita peragendas: verū item esse illud Maioris, vbi supra: Nō esse veri amici paruas imponere poenitentias. Et nō esse verū id, quod Panor. ait in. d. c. Quod aut. de poenit. s. cauti hominis esse indulgentiam reseruare pro poenitentia peccatorum nō iniuncta, & facere poenitētiā iniunctam pro peccatis, ob quæ illa iniuncta fuit. Tū, quia id nō arbitror esse suæ potestatis. Tū, quia fieri potest, vt aliqua de causa non quærat eī illa indulgentia: & longe cautius est per indulgentias redimere poenitentiam iniunctam, & postea eandē poeni

tentiam, quæ iam volūtaria effecta est, vel alia opera laboriosa pro residua poenitētia sibi debita efficere. Quod etiā Adria. animaduertit. X. indulgentiam concessam eis, qui se bello sacro, & subsidio terræ sanctæ recuperandæ, vel conseruandæ deuouere solebant, cruce que signabant, ad omnes poenitentias tum iniungēdas, tum iniunctas extendi.

XII. Not. de miro, & infinito

CHRISTI meritorū pretio.

SVMMARIA.

- 1 Extrauag. Vnigenitus. quæ secunda est de poenit. tenor.
- 2 CHRISTI sanguinis gutta una suffecit toti mundo redimendo: imò & minima passionum eius. n. 3. quod cur versandum mente. n. 4. quæ ratio tanti pretij. n. 5.
- 6 Intellectus illius: Quod infirmum est Dei, & cætera.
- 7 CHRISTI merita infinita, etiam secundum intensiōem. n. 8.

XII. principaliter inferam hic partē tenoris. Extrauag. 2. quæ incipit: Vnigenitus. de poenit. & remiss. vt ex ea. xij. notabile, & alia singularia nostro proposito necessaria colligam.

Extrauag. ij. Vnigenitus. de poenit.

& remiss. Cle. vi.

VNIGENITVS. *& infra.*
 CHRISTVS[†] in ara crucis innocens immolatus, non guttam sanguinis modicam, quæ tamen propter vnionē ad verbum pro redemptione totius humani generis suffecisset: sed copiose velut quoddam profluuium noscitur effudisse, ita vt à planta pedis vsque ad verticem capitis nulla sanitas inueniretur in ipso. Quantum ergo exinde, vt ne superuacua, inanis, aut superflua tantæ effusionis miseratio redderetur, thesaurum militanti ecclesiæ acquisiuit, volens suis thesaurizare filijs pius pater: vt sic sit infinitus thesaurus hominibus: quo qui vsi sunt, Dei amicitia participes sunt effecti. Quem quidē thesaurum non in sudario repositum, non in agro absconditum: sed per beatum Pe-

trum coeli clauigerum, eiusq; successores, suos in terris vicarios comisit fidelibus salubriter dispensandum, & proprijs, & rationabilibus causis, nunc pro totali, nunc pro partiali remissione poenae temporalis pro peccatis debitae, tam generaliter, quam specialiter (prout cum Deo expedire cognosceret) vere poenitentibus, & confessis misericorditer applicandum. Ad cuius quidem thesauri cumulum beatæ Dei genitricis, omnium electorum à primo iusto vsque ad vltimū merita adminiculū præstare noscuntur. De cuius consumptione, seu minutione non est aliquatenus formidandum, tam propter infinita CHRISTI, (ut prædictum est) merita, quam pro eo quòd quanto plures ex eius applicatione trahuntur ad iustitiam, tãto magis accrescit ipsorum cumulus meritorū. Et paulo inferius.

Nos autē attendentes, quòd annus quinquagenarius in lege Mosaica (quam non venit dominus solvere, sed spūaliter adimplere) iobeleus remissionis, gaudij, sacerq; dierum numerus, quo lege fit remissio censetur: quodq; ipse quinquagenarius numerus in testamentis, veteri quidem, ex

legis datione, nouo ex visibili Spiritus sancti in discipulos missione, per quam datur peccatorum remissio, singulariter honoratur. Et infra. Volentesq; quam plurimos huiusmodi indulgentiæ fore participes, cum pauci multorū respectu propter vitæ hominum breuitatem valeant ad annū ceterisimū peruenire, de fra. nos. con. prædictā cōcessionem indulgentiæ ex supradictis, & alijs iustis causis ad annum quinquagesimū duximus reducendam. Statuētes de Apostolicæ plenitudine potestatis, vt vniuersi fideles, qui verè pœnitentes, & cōfessi in año a Natiuitate eiusdē. M. CCC. & quinq̄gesimo pximè futuro, & deinceps perpetuis futuris temporibus de quinquaginta in quinquaginta annis prædictas eorundem. P. & Pauli Apostolorū Basilicas, & Lateran. ecclesiam, & infra modo prædicto visitauerint: plenissimā omniū peccatorum suorum veniam consequantur. Et infra. Adijcentes vt ij etiam, qui pro ea consequenda ad easdem basilicas, & ecclesiam accedāt, post iter arreptum impediti legitimè, quominus ad urbem illo anno valeant peruenire, aut in via vel dierū

prætaxato numero non completo in dicta
vrbe decesserint, verè pœnitentes vt præ
mittitur, & confessi eandem indulgen-
tiam consequantur.

Aduertendū primo non videri esse hęc
Extrauagantē, vel tenorē eius, illam copiā
bullæ Clemētis quam dicit esse apocriphā
Anto. 1. part. tit. 10. c. 3. §. 6. Quia hęc nō le-
uia, & dissona stylo Romano continet, vt
ille ait illam continere, sed grauissima, &
consonatissima illi.

Ex ea igitur colligō pro. 12. notabili tria
singularia, quæ nullibi adeo inueniuntur
expressa. Primū[†] q, effusio vnus tantū gutte
sanguinis Christi suffecisset p redēptione
totius generis humani. Et ita hic est casus
singularis p Cald. cōiter recepto in repet.
c. Nostro. col. 5. de pœnit. & re. & p Tho.
qui cōiter receptus in. 3. parte. q. 46. art. 5.
ad. 3. [†] dixit, q, minima passionū, quas ille
sustinuit, ad id suffecisset, quoad sufficien-
tiam, licet quoad cōuenientiā omne genus
earum sustinuerit, vt mira breuitate de-
mōstrat in corpore eiusdē articuli[†], quod
nunquā non deberemus animo versari, vt
magis a c magis beneafficeremur ei, q quo

- nostrum in se magis excitaret amorē pro redemptione nostra non solū iustū pretium, non solum duplum vel centuplum: sed sine vlla proportione maius, & infinitum præstitit. Ob quam & alias iustas rationes idem Thom. in. d. q. 46. art. 3. cōcludit, modū omniū redimēdi genus hoīum cōuenientissimū fuisse passionē eo modo, quo eā ille subijt. Alterū singulare, qđ ex ead. Extrauag. & illis verbis: (ppter vnionē adverbū) colligitur, est ratio [†], quare vnus tantum guttæ sanguinis effusio tanti valoris fuit. Est etenim, quòd illa effusio propter vnionem humanitatis cum diuinitate, est operatio diuinæ, & infinitæ personæ: & ita hic rursus est casus singularis pro Thoma cōmuniter recepto, & dicente in. 3. parte. q. 48. arti. final. ad primum, quòd passio CHRISTI relata ad CHRISTI carnem cōgruit infirmitati assumptæ. Relata verò ad diuinitatem, consequitur ex ea infinitam virtutem, secundū illud. 1. ad Corint. 1. Quod [†] infirmum est Dei fortius est hominibus. Quia scilicet ipsa infirmitas CHRISTI, in quantum est Dei, habet virtutem excedentem omnem virtu-

tem humanam. Tertiū singulare, quod ex ead. Extrauag. colligitur, † est, meritum **CHRISTI** fuisse infinitum. Id enim significāt illa uerba (infinitus thesaurus) & illa alia propter infinita Christi merita. Quod etiam asseuerauit Thomas communiter receptus in 3. sententiarum dist. 19. Infinitum, in quā, primo ratione personæ merentis: quippe quæ Deus uerus erat: licet secundum humanitatem, quæ creatura est, id mereretur. Deinde ratione Dei acceptantis. Quia Deus illud meritum pro infinitis acceptauit, secundum omnium mentem in d. dist. 19. † Postremo secundū Parisienses ibidem, etiā ratione intensio- nis meriti, quia fuit infinite intensum. Ex quibus omnibus consequitur, uerum esse id, quod Palud. in 4. d. 20. q. 4. col. 3. & Anto. i. par. tit. 10. c. 3. §. i. aiebat, nempe passionē **CHRISTI** ualoris infiniti fuisse, tā quoad vim satisfactoriam, quā quoad meritoriam.

XIII. Notabile de indulgentiarū thesauro, & meritis Christi, et sanctorū, unde cōflatur ille.

RELECTIO.
SUMMARI.

- 1 Indulgentiarū thesaurus quid, & unde,
- 2 Sacramentorum doctrinam ecclesie Romana tenendam.
- 3 Actus meritorius meretur, & satisfacit pro agente, vel alio diuersa ratione. n. 4.
- 5 Meretur nemo alij gratiam de condigno, excepto Christo, qui à sua conceptione eā omnibus seruandis meruit. n. 6.
- 7 Satisfacit alius pro alio de condigno.
- 8 Maria virgo immunis à peccato, etiam originali, & quatuor sanctorū genera. n. 9.
- 10 Christus gloriā sui corporis, nō autē animæ sibi meruit, quam tñ infinitis alijs meruit quoad sufficiētiam: et ita nō quā cōdignè remunerabit, neq; ob id iniuriā patitur. n. 11
- 12 Merita sctōrū remunerata ultra cōdignū, quoad vim merendi, nō autē quoad vī satisfaciēdi, nec ob id Deus iniurius eis. n. 13
14. Christo, & sanctis fuisse mentē satisfaciēdi pro alijs.

XIII. Principaliter colligo ex dicta Extr. in. 12. notab. relata aliud singularissi-

mū†, nēpe merita CHRISTI, & sanctorum
 quatenus sunt satisfactoria esse thesaurū
 indulgētiarū ecclīæ. Vnde prælati eius de
 sumunt, quo pœnas, quas relaxant cōpen
 sent. & quidem ad huius notabilis confir
 mationē satis superq; sufficit hæc Extr. arg.
 c. In canonicis. 19. dist. cū præsertim cōti
 neat doctrinā sacramentorū. s. tertiæ par
 tis sacramenti poenitentia, quæ est satisfā
 ctio secundū Tho. receptū in. 3. part. q. 90.
 art. i. & à doctrina† sacramentorū ecclesię
 Romanæ non licet discedere. c. Ad abolen
 da. de hæret. Quāobrem non abs' re Tho.
 à Vio. in li. de thesauro indulg. q. i. illā Extr.
 in hoc magnificauit, licet in lib. alio de in
 dulgē. q. 3. eā nō citasset. Mōstratur tñ & se
 cūdo veritas huius not. ea rōne, quòd eo
 dē actu† quis pōt p seipso mereri præmiū,
 & pro quouis altero satisfacere, absq; vllō
 sui præmij dispēdio, argumēto. c. 32. Exod.
 quatenus ex eo colligitur: Mosē sua illa
 feruenti oratione, qua Deum orabat, vt
 populo parceret, aut se de libro vitæ dele
 ret, & sibi præmium quæsiisse, & populo
 pœnæ remissionem impetrasse: argumē.
 item. c. 4. Leuit. quatenus per illa verba:

sacerdote orate propitius erit ei dominus, significat sacerdotē rectē orantem non solum sibi præmium: sed etiā populo poenæ remissionem impetrare. Quid enim aliud est eo loco Deum eis propitiū esse, quàm eum non nihil ex poena peccatis debita remittere? Probatur & idem facto Andreae Apostol. qui pro presbytero toto suæ vitæ prioris tempore scortis dedito, non prius cessauit orare, & se ieiunijs, & lachrymis affligere, quàm diuinitus intellexisset cōdonata fuisse illi sua peccata. Probatur & per c. 1. 26. q. 7. & per c. Animæ. 13. q. 2. cū eorū similibus quatenus docent eod. actu, & mereri posse quem sibi gratiā, & alteri etiam mortuo poenæ in purgatorio purgandæ condonationem. Demonstratur, & eo, quòd dominus I E S V S C H R I S T U S pro peccatoribus sanguinem suum fudit, & acerbissimā, perpeffus est mortem, vt nobis peccata remitterētur, nec tamen ob id suæ passionis præmio frustratus est ipse. Nam propter hoc, Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen, quod est super omne nomen, ad Philip. 2. Cōprobatur & eo, quòd meritum, & satisfactio non tam re, quàm

ratione differunt. † Quoniam omne opus 4
 bonū factum ab eo, qui charitatē habet est
 meritorium, & satisfactorium. Meritoriū
 quidē ea ratione, qua est bonū, & quis p il
 lo meretur beatitudinē: satisfactoriū autē,
 qua est poenale, & per illud quis patitur
 poenam, Et licet quatenus est meritorium
 non excedat personam merētis, eo, † quod 5
 nullus potest mereri foelicitatē æternā al
 teri, saltem de condigno, secundū Tho. re-
 ceptū. 1. Sec. q. 14. art. 6. excepto Christo,
 cui soli data fuit gratia capitalis, seu vni-
 uersalis, quæ ob sui eminentiā in alios tan
 quam in membra deriuaretur, secundū eū
 de receptū. 3. parte. q. 8. art. 5. & 6. & ideo † 6
 meruit eam alijs omnibus seruandis, secū
 dū eund. 3. parte. q. 48. art. 1. Iam inde à sua
 ineffabili cōceptione, secundū eund. ibidē
 ad. 2. & q. 34. art. 3. Licet inquā opus ex cha-
 ritate procedēs, quatenus est meritorium
 beatitudinis de condigno, non excedat per
 sonā merentis: quatenus tamen est satisfac-
 torium etiam de condigno, eam excedit.
 † Potest enim vnus pro alio satisfacere, vt 7
 antea probabā. Et ita non solum merita
 Christi poenalissima: sed etiā multa alio-

rum, qui vel nullas culpas habuerunt, vel
 ultra poenas eis debitas passi sunt, manēt,
 vt quidā vocant, irremunerata, quatenus
 sunt satisfactoria: hoc est, non sortita ef-
 fectum, quoad virtutē illā satisfaciendi.
 Demonstratur, & eo quòd quanquā nemo
 sit, cui non cumulatiùs præmium in coelo
 Deus largiatur, quàm hic in terris ipse me-
 ruit: innumeri tamen sunt, qui longe gra-
 uiores ærumnas pertulerunt, quàm ad suo-
 rū suffecisset delictorū expiationē. Quorū
 8 prima est † gloriosa CHR Iſti genitrix,
 quæ næuo quouis & labe caruit, tam ori-
 ginalis, quàm actualis peccati, quæq; innu-
 meras, & easdē acerbissimas perpeſſa fuit
 9 molestias †. Secundi ab ea sunt, qui lethali-
 bus noxijs caruisse creduntur, vt Ioannes
 CHR Iſti præcurſor, & Hieremias. Tertiū
 locum obtinent plurimi, qui nūquā post
 baptisimi gratiā culpā admiserunt morti-
 ferā. Quarti sunt qui post condonata eis
 peccata mortifera, & debitā pro eis satisfi-
 ctionē factam, clades, & calamitates imē-
 sas, & absque numero sūt perpeſſi. Quorū
 acta quatenus meritoria fuerunt, nō solū
 iustum: sed longe maius recepisse, vt non

est negandum: ita confitendum est ea, quatenus fuere satisfactoria non esse suū fortita effectum, & ita ecclesiæ omnium piæ matri relicta, ut ea in thesauro suo habeat: Unde pro aliorum suorum filiorū debita poena satisfaciatur.

Non obstat, quod Franciscus Mayronis dicebat nulla esse Christi merita, quæ non essent plenè remunerata, iuxta illud Paul. Ad Philip. 2. Propter quod & Deus exaltavit illum, & dedit illi nomen, quod est super omne nomen. Respóderi enim potest primo, id longe falsissimum esse. 10 Quia licet ille sibi solam corporis exaltationem meruisset, eamq; lōge amplissimā recepit, ut Apostolus testatur in. d. c. 2. ad Philipp. & licet suæ animæ sūmā illā beatitudinē minime meruisset: sed gratis sine merito suo datam accepisset: alijs tñ infinitis meruit, cum corporis, tū animæ beatitudinē, quoad sufficientiā, quam nunquā recipiet. Meruit & eandē electis suis, quotquot fuerunt, & in finem vsque mundi erunt, quoad sufficientiā, & efficientiam quam tamē nondū in eis recepit, ut colligitur ex Thoma communiter recepto in. 3. distin. 18.

- & distin. 19. q. 1. art. 1. & q. 2. & 3. parte. q. 34. ad finem: ad primū. & latius. q. 49. art. 6. Secūdo & clarius respōdeo, quod licet merita Christi, quatenus erant meritoria, essent remunerata: nō sunt tamen omnino: neq; vnquam erunt, qua parte erant satisfactoria. Quoniam infinita erāt, vt in precedenti notab. colligebamus. Neque [†] vlla iniuria fit Christo Opt. Max. quod sua infinita merita non remunerentur infinite: quoniam scienti, & consentienti non fit iniuria, neque dolus, & ipse prudens vt ita fieret, voluit. Non obstat etiā, [†] q. opera sanctorum remunerata sunt etiam vltra condignū, quia id verū est ea parte, qua fuisse meritoria gratiæ & glorię: non tamen ea, qua fuerunt satisfactoria, qualia fuisse demonstratū est [†]. Neque vlla fit eis in hoc iniuria plusquā Christo. Tum, quia nihil ex eo deperit: quandoquidem neq; altior eis gradus, neq; citius eis gloria ob id reddēda erat. Tum, quia gaudent sese capiti suo in hoc conformare. Non obstat etiā dicere, [†] quod neq; Christus, neque sancti eius habuerunt intentionē satisfaciēdi pro alijs, neque applicauerūt opera sua

debitis aliorum soluendis. Et quòd opus
 vnius satisfactorium nò satisfacit pro alio
 sine intentione mentis ad illud. Non inq̄
 obstat: quoniam fàlsum est assumptum,
 quoad ipsum quidem CHRISTUM. Quia
 ipse passus est pro nobis. i. Petri. 2. quoad
 sanctos item eius: quia mens eorū fuit, pa-
 ti pro nobis, quatenus debita eorum suis
 passionibus non egeret iuxta illud Apost.
 ad Col. i. Adimpleo ea, quæ desunt passionū
 CHRISTI in carne mea, pro corpore eius,
 quod est ecclesia: quo palam significat, di-
 uinam prouidentiam disposuisse, vt passio-
 nes aliquaū sanctorum spectarent ad com-
 plementum passionum CHRISTI pro cor-
 pore eius, quod est ecclesia: & hanc diui-
 nam ordinationē sanctos suis passionibus
 superabundantibus adimplesse. Offert se
 tamen h'c replicatio fortis ex argumento,
 quod in calce notabilis sequentis soluitur.

*Not. XIII. de indulgentiarū
 thesauri dispensatione sine /
 sacramenti applicatione.*

SUMMARI A.

- 1 Indulgentiarum Thesaurum esse dispensabilem per prelatos, etiã sine sacramenti applicatione.
- 2 Dispensatio thesauri prædicti aliter fit per sacramentũ, aliter per indulgentiã.
- 3 Ecclesiæ bona aliter, quã per sacramenta cõcabilia dispensari posse sine sacramẽto.
- 4 Merita sanctorũ, quatenus satisfactoria, sine sacramento cõmunicari posse.
- 5 Intellectus illius: Quodcũq; solueris. &c.
- 6 Sacramenti effectũ sine sacramento dari solius CHRISTI.
- 7 Merita CHRISTI quoad vim merendi cur non applicentur sine sacramento, quoad vim vero satisfaciendi sic.
- 8 Purgatoriũ nõ esse, cur nõ cõcludat infinitas huius thesauri applicati pœnitentibus.

XIII. Principaliter noto in prædicta Extrauag. Vnigenitus. in. 12. notab. relata quinque alia singularia nusquam alibi sic expressa. † Primũ quidẽ thesaurũ satisfacti-

tionū CHRiſti, & ſanctorū, quā in præce
dēti notab. diximus haberi ab eccleſia, eſſe
diſpenſabilē. Alterum eius diſpēſatorem
eſſe Rom. Pōti. Petri ſucceſſorē. Tertium
diſpenſari poſſe per eū particulariter vni
vel alteri, & generaliter multis, vel omni
bus. Quartum diſpenſari poſſe aliquando
pro totius poenæ temporalis aliquando p
partis eius remiſſione. Quintū hāc diſpē
ſationem fieri poſſe per Papam etiam ſine
ſacramēti applicatione. Piora enim qua
tuor expreſſe habet tex. Quintū autē idēq;
poſtremū fuit ex quatuor prædictis. Diſ
penſatio enim, quæ fit per ſacramenti ap
plicationem raro fit per Papam, & nūquā
generaliter: ſed ſingulariter ei, cui ſacramē
tū illud miniſtratur. At huius theſauri diſ
penſatio frequētiffime fit per Papā, & fieri
poſteſt generaliter multis, & oībus, vt text⁹
habet: Ergo aliter fit, quā per ſacramēti
applicationē. † Secundo idē probatur eo,
quod quantitas diſpenſationis huius the
ſauri, quæ per applicationē ſacramenti fit
non pendet à voluntate applicantis, vt. ſ.
huic fiat maior, illi minor: ſed à voluntate
dei, & q̄ntitate cōtritiōis, vel alterius ſatis

satisfactionis, quæ ab applicatæ sacramentū
 imponitur poenitenti iuxta mentē. c. Quæ
 poenitet, quod proximè sequitur infra eo.
 in versi. Ipsi enim sacerdotes: & mentē om-
 niū in. 4. sentētia distin. 20. III. facit quod
 Th. à Vio de indulg. q. 4. testatur ita fuisse
 a Leone. 10. declaratum. Qui tunc, vt arbi-
 tror, non satis meminit hęc Extrauag. Cu-
 ius tamen auctoritatem magnificat ad a-
 liud propositum, de thesauro indulg. q. i.
 IIII. probatur eo, quòd vniuersa ecclesia
 id declarauit facto & Papæ, & aliorū epī-
 scoporū passim cōcedētū sine applicatiōe
 sacramenti indulgentias, per quas nō solū
 condonatur obligatio exequendi poenitē-
 tiam iniunctam: sed etiā remittitur poe-
 na purgatorij per eiusmodi poenitētiæ ex-
 ecutionem remittendā. Quod tamē nul-
 la ratione alia defendi potest, quàm quia
 de hoc thesauro satisfactionū inexhausto
 desumunt tantū, quantū ad compensandū
 illas poenas, quas relaxant, opus est. V. fa-
 cit ratio Thomæ à Vio, quæ cōfirmās hoc
 notab. simul ea, quæ illi opponi possunt dis-
 soluit. s. † quòd cōmunia præsentis ecclesie
 bona aliter quàm per sacramēta cōmuni-

cabilia, dispensari possunt à præsidente ec-
 clesiae, etiam aliter, quàm per sacramenta:
 & merita CHRISTI[†], & sanctorum, quate-
 nus sunt satisfactoria, sunt comunia bona
 præsentis ecclesiae cõicabilia aliter, quàm
 per sacramenta. Quoniã hæc eadẽ bona po-
 tuisset, si voluissent, sancti cõmunicare ali-
 ter, quàm per viam sacramentalijs mēbris
 ecclesiae in particulari, vt probat. c. 1. 26. q. 7
 per quod illud affirmat Richardus cū om-
 nibus in. 4. distin. 20. art. 1. q. 3. probat. & .c.
 Animæ. 13. q. 2. VI. facit illud Matth. 16. trã-
 slatum in c. Quodcunque. 24. q. 1. s. [†] quod-
 cūque solueris super terram, erit solutum
 & in coelis: etiam si respondeatur illud in-
 telligendum esse procedere, quando solui-
 tur eo modo, quo est solubile. Quoniã cum
 poena temporalis pro actuali peccato de-
 bita sit solubilis, & per sacramentũ, & per
 alienã satisfactionẽ sine sacramento appli-
 catam, infertur quòd huius poena potest à
 Papa solui, non solum per sacramentum:
 sed etiam per alienam satisfactionem sine
 sacramento applicatam.

Non obstat, quòd dare effectum sacra-
 menti sine sacramento pertinet ad præcel-

lentē CHR Iſti poteſtatē, quam nulli alij
cōicauit, ſecūdum Tho. cōmuniter in hoc
receptum. 3. parte. q. 64. art. 3. & 4. & in. 4.
diſt. 5. q. 1. & 2. Quoniam id verū eſt de to-
to effectū ſacramenti, & de principali eius
parte. ſ. remiſſiōe maculæ, ſiue, vt aiūt, cul-
pæ peccati, vel poenæ æternæ, non autem
de remiſſione poenæ temporalis, quam cō-
ſtat multis alijs operibus proprijs, & ami-
corum condonari poſſe per prædicta.

7 Nō obſtat etiā *, quod qua ratione me-
rita CHRiſti quoad vim merendi nō poſ-
ſunt applicari à miniſtris eius alicui, niſi
per ſacramenta: eadem quoque non debe-
rent applicari, quoad vim ſatiſſaciendi.
Quoniam merita quoad vim merendi de-
condigno non ſunt cōmunicabilia ſuapte
natura: quoad verò vim ſatiſſaciendi ſic.
Et ideo dominus I E S V S ſua diuina ſa-
pientia ſtatuit ſua ſola merita, quæ ſunt in-
finita, vt hic text. habet, facere cōmunic-
abilia, quoad vim merendi per ſacramento-
rum applicationem tantum, & non aliàs,
quæ miſericordiſſima eius in nos benigni-
tas fuit: quoad vim verò ſatiſſaciendi vo-
luit eſſe cōmunicabilia, p̄ eius miniſtros

sine illa sacramenti applicatione. Quoad modum, & suorum seruorū merita quoad hāc vim per ipsosmet cōmunicari possūt, vt prædictum est. Offert se tamē hic replicatio fortis, de qua etiam in fine not. præcedentis memini. s. quòd hęc videtur consequi, nullum esse purgatorium, & nihil post veram contritionem relinqui puniendum, etiā poena temporaria. † Quoniam

8

si is thesaurus est infinitus, & continet infinitum satisfaciendi valorem, vt in .xij. notabili diximus, & tam Christus, quàm sancti, qui eū lucrifecerunt voluerunt, vt satisfactiones, quæ illis superfluerēt, solutioni debitorū suorū mēbrorū & fratrum cederent, & ea sua cōpensatione tollerent, vt in fine præcedentis notabilis dicebamus: & possunt etiam, sine sacramenti applicatione applicari: cōsequēs profecto videtur omnia omnium peccatorum debita simul ac ipsi iustificantur, etiam quoad temporariam poenam soluta. Quandoquidem necesse est, vt infinitum pretium solutioni, & compensationi eorum, quæ finita sunt, applicatum, ea ipso iure soluat, arg. l. fin. C. de compensatio. Hęc tamen replicatio

solui potest respondendo, quod sicut me-
rita CHRISTI quoad vim merēdi licet sint
infinite, finite tamen voluit nobis applica-
ri: ita etiam merita eius, quæ etiam quoad
vim satisfaciendi sunt infinite, finite tamē
voluit ea satisfactioni peccatorū applica-
ri, licet latius quam quoad vim merendi.
Quoniā quo ad hanc neque applicari pos-
sunt nisi per sacramēta, neque per illa nisi
quoad partē certam iam a diuina volūta-
te determinatā, quoad vim tamen satisfa-
ciendi voluit ea posse applicari etiā sine sa-
cramētis, & quoad quantitātē, quæ dispen-
satori eorū videbitur, modo id rationabili
de causa faciat. Quorū omnium iustissima
est ratio, quandoquidē vis illa merendi lō-
ge precior est: quā vis satisfaciendi, &
ideo parcus est largienda. Nec vis illa sa-
tisfaciēdi adeo vilis putāda est, vt passim,
& oibus, & sine iusta causa pro libito hu-
mano sit effundenda. Adeo oīa quæ a Deo
sunt, ordinata sunt, ad Roma. 13. & Extra-
uag. Vnam sanctā. de maior. & obed.

*Notab. XV. de causa indulgē-
tiæ, quæ et quāta esse debeat.*

SUMMARIA.

- 1 Indulgētia sine causa nihil valet: sicut nec relaxatio voti, nec iuramēti. n. 2. neq; cū causa, quatenus eā excedit. n. 3. & n. 13.
- 2 Indulgētia intra metas concessionis alij maior, alij minor queritur: licet multi cōtrā. n. 5. quorum septem rationes. n. 6. sed profundius alij pro. n. 7.
- 3 Indulg. cā sit sufficiens, licet nō equipollens.
- 4 Indulgētia magnæ pro re leui concessæ excusatio, & declaratio noua, & singularis, quæ magis explicatur. n. 14.
- 5 Dispensatio bonorū ecclesiæ spūaliū, et tēporaliū cōcessa Papæ, quadruplicis generis.
- 6 Pœnitentiæ iniunctæ relaxatio, à Papa sine causa tenet.
- 7 Pœnitentia debita duplex.
- 8 Cā indulg. sic impleta maior, sic impleta minor.
- 9 Indulgētia magna pro re leui cur utilis, et qualiter temperanda. n. 17.
- 10 Indulgētiæ denūciatores qui reprehēdēdi.
- 11 Indulgētia quæ, quolibet die: sed nō quolibet hora queritur.

XV. PRINCIPALITER colligo ex prædicta Extrauag. in. d. notab. xij. trãscripta aliud singulare. s. † nō vanè: sed ob causam rationabilē esse concedendā indulgentiam. Habet enim contextus, CHRISTVM cōmisisse thesaurum indulgentiarum prædictum dispensandū per Petrum, & eius successores proprijs, & rationabilibus de causis. Facit & Extrauag. i. in. 7. notabili supra trãscripta, quæ in versi. Ut aut. exprefit causam concedendi indulgentiam anno centesimo, & in. §. Statuentes. duplo plures visitationes ecclesiarū iniunxit Romanis, quàm alijs exteris, vt laborem eorū satis sufficientē faceret ad quærendas indulgentias, quas alij lōgiore peregrinatione essent merituri. Quæ etiā in hac Extr. Unigenitus. versi. Statuentes, repetuntur. Facit. c. Cū ex eo. de poenit. & remiss. quatenus indiscretas indulgētias damnat. Et † quòd relaxatio voti sine iusta causa facta est nulla secundū gl. singul. c. Non est. de voto. Relaxatio itē iuramenti secundum glo. c. Quāto. de iureiur. vbi latè diximus. Et quòd potestas concessa est prælatis in ædificationem, non in destructionem. 2. ad

Corinth. 10. Et quòd prælati non sunt domini thesauri prædicti: sed solum dispensatores, vt hæc ipsa Extra. exprimit. Et quòd dispensatio bonorum temporaliũ ecclesiæ à Papa sine vlla causa pro sua sola volũtate facta, est nulla, etiam si eorũ possessionẽ in alium transferat, arg. c. Non liceat Pa pa. 12. q. 2.

Amplio hoc † not. procedere, nõ solũ in indulgẽtia sine vlla causa cõcessa: sed quòd etiam in concessa cum causa iusta quidem ad aliquam indulgentiam concedendã: sed non ad tantã. Quia quoad partem illam, quæ causam excedit: nõ valebit quicquam, vt affirmat Augustinus ab Anchona. de potest. eccl. q. 32. & 29. art. 4. & Fel. in sermon. indulg. col. 3. & Gabriel. super Canõ. miss. lectio. 57. P. & latius Adrianus. de indulg. fol. 2. versic. Scdã conclusio. & Maior in. 4. dist. 20. q. 2. col. 4. & Thomas de Vio in. q. i de caus. indulg. & in tractat. de indul. c. 3. Quod confirmatur. Tum per hanc extrauag. & prædicta. Tum, quia Inno. cum quo omnes transeunt in. d. c. Quod autẽ. de poenit. id sentit, quatenus. n. 2. ait † de indulgẽtia generaliter ob aliquid concessa, alterũ

plus, & alterū minus intra metam à præla-
to cōcessam quærere posse, prout alter vel
plus dat, vel plus laborat, vel maiōribus
periculis se obijcit, vel deuotius ad ipsum,
quàm alter accedit. Pro quo videtur casus
à nemine in hoc citatus, in. d. Extraua. i. in
illis verbis: Vnusquisque tamen plus me-
rebitur, & indulgentiam efficacius conse-
quetur, qui Basilicas ipsas amplius, & de-
uotius frequētabit. Tum, quia idem iuris
est de parte, quoad partem, quod de toto,
quoad totum. l. Quæ de tota. ff. de rei ven-
dit. c. Pastoralis. §. Item cum totū. de offic.
deleg. At indulgentia sine vlla causa con-
cessa, tota est nulla, vt omnes ferè sentiūt:
Ergo indulgentia concessa ob causam, quæ
tamen non sufficit ad totam, sed ad partē
illius concedendam, erit nulla, quoad aliā
partem, quæ causam excedit. Contra tamē
hæc omnia facit, quòd cōtrarium †. f. con-
cessionem indulgētia, sine sufficienti cau-
sa factam, quoad totam valere, licet eam
eōcedens peccet, tenere videtur Diuus An-
toni. i. part. tit. 10. c. 3. §. 1. & affirmat Diony-
sius in. 4. dist. 20. q. 3. col. 5. & Ioh. Tabiē. ver-
bo, Indulgentia. §. 10, tribuens id diuo Tho

mæ: & glo. magna Extrauag. prædictæ. i. su-
 pra eo. col. 2. clarè significat, eam causam,
 quæ sufficit ad concedendam indulgentiã
 aliquam magnã, sufficere quoque ad con-
 cedendã maiorem. II. facit †, quòd si cau-
 sa sufficiens requireretur, consequeretur,
 indulgentiã nihil profutu rã esse. Quippe
 cuius causa sola sine illa sufficeret ad delen-
 dã pœnam tẽporalem, ad cuius deletionẽ
 applicatur indulgẽtia. III. quòd pro ead.
 causa sæpe Papa concedit minore, & ma-
 iorem indulgentiã. IIII. quòd Thom. in
 4. dist. 20. dixit, indulgentiã causam, & ra-
 tionem non exigì ad metiendum indul-
 gentiã. V. quòd sæpe Papa concedit indul-
 gentiã plenariã pro visitatione sola alicu-
 ius ecclesiæ facta cũ manuũ adiutricum
 porrectione: Imò & pro sola visitatiõe, etiã
 sine vilius rei oblatione. In die itẽ sancto
 Paschæ, facta benedictione à Papa super
 platea. S. Petri, duo Cardinales pronũtiãt
 indulgentiam plenariã omnibus præsentibus,
 testante id Thom. de Vio Cardinali.
 Vidimus & nos globulos ligneos à sum-
 mis Pontifi. ita benedictos, vt qui aliquem
 corũ tenens in manu, orationẽ dominicã

pro anima quapiam Purgatorij diceret, cum ab eo liberaret. Passim itē per diplomata, quæ confessionalia appellant, cōcedi videas omnes indulgentias omniū stationum Romanarū visitāti tres ecclesias, vel tria altaria, sine vlla precum pronūtiandarū præscriptione. Passim itē tota Castella, cū sibi ānexis regnis suscipit nostra ætate diplomata, quibus cuiquē, et quilibet diuiti, & magno principi binos numos argenteos in Turchas, vel sarracenos dati plenaria indulgētia peccatorum, cum multis alijs facultatibus cōceditur. Aut ergo decipit nos ecclesia Romana (quod nō est dicēdū) aut leui, & leuissima de causa concedi potest indulgentia omniū grauissima. VI. facit, quòd dispēsatio thesauri spūalis ecclesiæ perinde videtur Papæ cōmissa, ac aliorum ministeriorū. At dispēsatio aliorū ministeriorū, etiam si male, ac sine causa fiat, valet tamen. Is enim, quē Papa etiā indignè efficit presbyterū, diaconū, vel subdiaconum, presbyter est, diaconus, aut subdiaconus: & is, quem indignè episcopū, abbatem, vel priorē verè, vt plurimū, est, episcopus, abbas, aut prior: licet in eo Papa pec

cet. VII. quôd poenitentiarum iniunctio, quæ fit à sacerdote post confessionē sacramentalem ex dispositione humana, & nō diuina debetur: ergo sublatio obligationis implendi eam, etiã si male fiat à Roma. Pōti. valebit tamē, arg. c. Proposuit. de cōcess. præben. & l. Princeps. ff. de leg. & notatorum in cap. i. de constitut.

Ad horum primū respōdeo †, multo plures, & firmitus, & firmitibus fundamētis tenere nostrū hoc notabile cum ampliatio-
7
ne sua, quā contrariū. Ad. 2. sequutus mē-
tem Adriani, & Caiet. respōdeo, † quod ad
8
indulgentiam concedendam non requiri-
tur causa æquipollens: sed sufficiens, verbi
gratia, quoad concedendam indulgētiam
viginti dierum nō oportet interuenire ta-
lem causam, quæ per se mereatur tantā re-
missionem poenæ, quantam poenitentia
20. dierum mereretur: sed alia minor, quæ
sit iusta causa, quare prælatus pro ea. 20. di-
erum poenitentiam relaxet. Quanto autē
minor sufficiat, & quanto minor non suffi-
ciat, Deum solum omnisciū scire arbitror.
Sicut & quæ sit sufficiens, & adæquata poe-
nitentia ad condonandam poenam tempo-

ralem debitam peccato mortali condonato solus ipse nouit. Ad III. concedo Papam sæpe pro eod. opere maiorē, & minorem concedere indulgentiā: sed nego ex eo inferri quicquam contra nos, qui nō negamus, minorē indulgentiā recte concedi posse pro causa merente maiorē. Ad IIII. respondeo, quòd [†] mens Papæ concedentis grauissimas, & maximas indulgentias pro leuibus, & paruis rebus, nō est, vt quicumque illa quoquomodo fecerit, totā illā indulgentiam quærat: sed quòd intra metam indulgentiæ illius quærat tantū, ad quantum concedendū implementum illius paruæ rei sufficiet: Ita, quòd licet vulgaris impletio illius rei leuis, & paruæ non sit causa tantæ indulgentiæ, tamen cum tanta peccatorū contritione, & tanta in Deum reuerentia, & tanto charitatis feruore posset illam rem paruā facere, quod efficeret iustā causam indulgentiæ tantæ sibi concedendæ. Quæ responsio plurimū quadrat verbis, & mēti Inno. in. d. c. Quod autē. pro ampliacione huius notab. supra relati: verbis item, & mēti Extr. i. de poen. p. cod. ibidē citatæ, vt in illatio. 6. 7. 8. & 9.

demonstrabo. Ad V. pro illius dissolutione præmitto, Papæ quidem omnium, & alijs prælatis aliquorum spiritualium, & temporalium dispensationem esse concessam, & nõ dominium, saltem plenum, iuxta illud Apostoli: Dispensatio mihi credita est. Sed illam dispensationem non esse in omnibus suæ potestati subiectis eiusdem naturæ. Quoniam sunt quædam, quorum dispensatio bene, vel malè facta ipso iure tenet, licet mala sit: qualis est dispensatio ordinum, beneficiorum, & legum humanarum, quæ ut plurimum, licet fieri nõ debeat, facta tamè tenet, arg. eorũ, quæ habentur in tit. de eo, qui furt. ord. suscepit. tit. de biga. & seruis non ordinand. & c. Graue. de præbend. & eorum, quæ latè ibi diximus: & eorũ, quæ ponit vterque Thomas in. 1. Secun. q. 95. & in. 2. Secun. q. 88. arti. 12. Sunt autem alia, quorum mala dispensatio iure non tenet, licet aliquem aliquando effectum sortiantur. Qualis est dispensatio bonorum temporalium ecclesiæ, quoad alienationem saltem, quæ si mala est, ob defectum saltem causæ non valet ipso iure. cap. Sine exceptione.

eum ei annotatis. 12. q. 2. potest tamen habere aliquem effectum facti, quia possessio vera, licet forte iniusta in eum, cui fit transfibit, arg. l. 1. §. Si vir. ff. de acquir. ed. possess. Sunt alia, quorum mala dispensatio, nec iure valet, neque vllum facti sortitur effectum. Qualis est dispensatio mala voti, & absolutio iuramenti, & dispensatio huius thesauri spiritualis, quæ si male sunt saltem ex defectu causæ veræ, non tenent ipso iure, & vix aliquem facti effectum sortiuntur, nisi forte quo ad forum exterius. Quæ autem sint illa, quorum dispensatio etiam mala teneat: & quæ, quorum dispensatio mala non teneat ex campo iuris diuini, & humani declarantis illud decerpendum est. Ad arg. ergo in forma respondeo concedendo dispensationem quidem ordinum, beneficiorum, & multorum aliorum, etiam sine iusta causa factam, ut plurimum tenere: non autem dispensationem thesauri, iuxta proxime dicta.

II Ad. vi. concedo, quod[†] sublatio poenitentia à sacerdote post confessionem sacramentalē iniunctæ, etiam sine causa facta à Roma. Ponti. valet, dato, quod sit mala, adeo,

quòd poenitens non tenebitur eã implere. Nego tamen ob id ei condonari poenã temporalem, ad quam iure diuino tenetur. Et ita concedo, posse quidem Papam, etiã sine vlla causa concedere indulgẽtiam, qua obligationem implendi poenitentiam iniũctam tollat: non tamen, qua poenam Dei iudicio ei taxatã cõdonet. Quia humana potestate constituta, licet si bene cõstituta sunt, nõ debeãt sine iusta causa destrui, & tolli: tamẽ destructio, & sublatio facta per Papã tenet. c. Proposuit. de concess. præb. l. Princeps. ff. de legi. cũ tamẽ diuino iure cõstituta nequeant ita dissolui p prædicta.

E X H I S õnibus infertur primo quidem, ¶ duplicem esse poenam, vel poenitentiam debitam à poenitente. Alteram, quã arbitrio Dei, & iure naturali taxatam subire debet. Alteram, quam arbitrio sacerdotis humano iure taxatam debet.

I I. nullas indulgentias debere concedi à Roma. Pontifi. vel alio prælato absq; vlla causa rationabili. **I I I.** concessionem indulgentiarum, quibus poena Dei arbitrio taxata, sine vlla causa relaxatur, non solũ esse malam: sed etiam ipso iure, ac omnino

nullam. IIII. concessionem indulgentiarū, quibus pœna humano iudicio taxata, sine causa laxatur, etiam si mala sit, valere, & per eam verè absolui peccatorem ab ea, quatenus humanitus est taxata. V. nō omnem causam, quæ iustificat vnā indulgentiam sufficere ad iustificandā etiā aliam maiorem: & causam, quæ non sufficit iustificare totam indulgentiam, quæ ob eam conceditur, sufficere tamen ad iustificandam eam illius partem, respectu cuius sufficiens esset: & ita cui illa conceditur, quæsiturum illam, licet totam non quærat. VI. † indulgentiam ob aliquā causam concessam, ea mente videri indultā, vt eam totam lucrifaciat, si confectio illius causæ, vel suapte natura, vel ob egregium, & feruidum eius conficiendæ modum, vel ob paruitatem pœnæ debitæ à lucrifactoro tanta sit, quantam oportet esse ad eam quærendam: alioqui solam eam illius partem quæret, cuius respectu est sufficiens. VII. † fieri posse, vt multi verè poenitentes facerent idem opus, ob quod indulgentia plenissima conceditur, & eorum alius quæreret eam totam, alius semissem,

alius trientem, & alius quadrantē, & alius
 aliā partem maiorē, vel minore. Cuius
 ratio illa est, quòd, vt ex mente Extrauag.
 l. de poenit. & Inno. in. d. c. Quod autē, re-
 cepti, supra dicebā, causam cōcedendi in-
 dulgentias multum auget, vel minuit mo-
 dus eam implendi: Paruitas item poenæ
 debitæ efficere potest, vt quæ causa tibi
 iusta fuerit ad quærendam indulgentiā,
 quæ tibi erit plenissima, mihi vix sit semi-
 plena. VIII. ¶ eū, cui indulgētia plena cō-
 cederetur ob visitationē faciliē vnius, vel al-
 terius ecclesiæ, vel altaris, vel ob pronūtia-
 tionē vnius, vel alterius precis dominicæ,
 vel ob acceptationē deuotā vnius, vel alte-
 rius benedictiōis Papalis, vel episcopalis:
 vel ob auditionē vnius, vel alterius cōcio-
 nis in hac, vel illa ecclesia, cū tanta pecca-
 torū contritione, cū tanta Dei reuerētia, &
 tāto charitatis feruore posse id facere, vel
 tā parū poenæ fortē debere, vt totā eā in-
 dulgentiā, etiā si plenissima esset, per illū
 astū lucrifaceret. Et e contrario eū, cui ob
 arduā valde causam plenissima indulgen-
 tia concederetur cum tā exili contritione,
 & cum tam tepida Dei reuerentia, & tam

16

frigida mente id efficere posse, vt eam totam non lucrifaceret, quanuis partē eius aliquam quēreret. Quoniam modo adimplendi frigidō causam suapte natura in idoneam diminuit. I X. vtilius† esse nobis indulgentias magnas pro causis suapte natura paruis, & eis indignis, concedi, quā alias minores pares causis concedēdi, iuxta earum naturam solum consideratis.

Quoniam in posteriori casu per nostram industriam, & conatum indulgentia vltra suam metam crescere nequit: in priore verò sic intra metam, vt singulariter dicit Inno. in. d. c. Quod autē. X. nolle me per hæc sentire solum id aliud, quod ibi doctissime dicit Inno. nempe tātā posse quem habere contritionem peccatorum, tantū erga Deum charitatis feruorē, vt sine indulgentia Papæ, vel alterius prælati plenissimā quæreret à Deo indulgentiam totius poenæ, in purgatorio debitæ. Sētio enim, quòd sicut verissimū est hoc: ita est verū, quod licet opus, ob quod indulgentia cōceditur, non fiat cum tanta contritione, neque cum tanto charitatis feruore, vt id ex se sine indulgentia sufficeret ad plenariam

poenæ ab id faciente debitæ remissionem: potest tamen esse iusta causa, quo indulgentiam plenariam totius poenæ à se debitæ consequatur. XI. † ad hunc modum etiam esse temperandas indulgentias, quibus vnâ, vel alteram missam in illa, aut illa ecclesia, vel illud, aut aliud opus facile in illo, aut illo loco facienti conceditur, vt vnâ ex Purgatorio animam, quâ volet, extrahere possit. Tã parua enim esse posset poena, per illam animam luenda, vel cum tanto charitatis ardore opus pro ea liberanda fieri posset, vt etiam si illa missa, vel illud opus suapte natura cum mediocri pietate factum non esset causa iusta indulgentiæ plenissimæ poenæ maximæ per illam animam luendæ: esset tamen, si fieret cum heroica quadam animi deuotione, & etiã factum cum mediocri, si poena per illam animam debita non esset vsque adeò magnâ. XII. per hæc conciliari posse multas opiniones inter se contrarias: & saluari posse indulgentias, quas sæpe Romani Pontifices nimium largas iudicio multorû faciunt, quoad eorum mentem. Quauis qua parte ansam præbent populo credendi plus per

cas quæri, quàm verè quærat, negligenti-
 tiam inducant minus, quàm par est poeni-
 tendi. Cui tamen parochorum, & cõcionari-
 torum sana doctrina facile mederi potest.

18. XIII. † graui reprehensione dignos esse
 multos indulgentiarũ denuntiatores, qui
 pecuniæ inhiantes vulgo indocto persua-
 dent, tantam esse indulgentiæ, quam prædi-
 cant, virtutem, vt per solum opus, ob quod
 illa cõceditur, euolatura sit anima eius, qui
 id fecerit, recta in paradysum, nulla men-
 tione de modo id faciendi: imò neque de ve-
 ra cõtritione facta. XIII. nō me negare
 tamen, posse Papam errare in decernedo,
 quòd hæc, vel illa sit iusta causa conceden-
 di hanc, vel illam indulgentiam: neque ob
 id aliquid erroris impingi ecclesiæ, vt
 Adria. & Caieta. declarant. Quauis per
 prædicta, quæ luculētissime causam indul-
 gentiarum declarant, quædam eorũ dicta
 parum sint huic negotio declarãdo neces-
 saria. XV. verum esse id, Paluda. in 4.
 19. dist. 20. q. 4. col. 6. †. f. quòd indulgentia in
 perpetuum, vel in tempus aliquod certũ
 visitantibus aliquam ecclesiã concessa, hu-
 crifieri potest quolibet anno, quolibet me

se, & quolibet die: non autem qualibet hora, vel momento diei, eo quod ad tã repetitã indulgentiã acquisitionem multò maior causa est necessaria, quã ad alias prædictas: & quia id videtur alienũ ab intentione Romæ. Ponti. qui indulgentiã iusta de causa concedere debet, per prædicta: & non ita querẽdam, vt videatur ludicra.

XVI. Notabile de condonatione peccati, quòd non tollat omnẽ pœnã.

S V M M A R I A.

- 1 Peccato condonato per contritionem, non condonari omnem pœnam, nisi ob magnitudinẽ contritionis. n. 3. vel per baptismũ n. 4. aut per indulgentiam. n. 5.
- 2 Peccati culpa infinita, qua parte.
- 6 Purgatory ratio fundamentalis.
- 7 Peccati condonatio baptismalis, & pœnitentialis, vt differunt.

XVI. Principaliter colligo ex prædicta Extr. Unigenitus. † in. 12. not. transcripta, condonato peccato per contritionẽ solam, vel per eã, & absolutionẽ sacramentalẽ non

condonari vt plurimum omnem poenam ei debitam: imò eam esse delendam per dignos poenitentiae fructus. Quod colligit glo. 8. praedictae Extrauag. i. de poenit. & remissio. Habet enim hic tex. expresse, per indulgentiam Roma. Pontifi. tolli vere poenitenti, & confesso poenam temporalem pro peccato debitam. Et ita clare praesupponit peccatorem, cui per veram contritionem, & etiam absolutionem sacramentalem condonatum est peccatum, teneri ad aliquam poenam temporalem pro illo peccato luendam. Ad idem facit, quòd secundum Augustinum. 15. de Trinit. relatū à Tho. Quodlibet. 2. arti. 16. non est idem abstrahere telum, & sanare vulnus. Telum enim peccati abstrahitur per remissionem peccati: vulnus autem sanatur per reformationem imaginis, quae quidem fit per opera satisfactoris.

Ad idem facit, quòd culpa licet in sese finita sit: infinita tamen est ex parte auersionis, quae se ab infinito bono, Deo. s. Opt. Max. miser peccator auertit, secundum Thomam receptum. i. Sec. q. 87. arti. 4. & praedictam glo. 8. Extrauag. i. de poenit. & remissio. & ita poena culpa mortali debita infinita est,

quoad durationem: licet non quoad inten-
 sionem, secundum eundem ibidem, & pro-
 bat cap. Voluissent. supra eo. Quod opti-
 me declarat idem Thomas in. 4. dist. 46. q.
 1. art. 3. vt ibi diximus: & ideo cū culpa mor-
 talis à Deo condonatur per poenitentiam,
 poena illa infinita, & perpetua in tempo-
 ralem mutatur, secundū eundem, & Com-
 munem, in. 4. dist. 20. & glo. singul. 8. d. Ex-
 traug. 1. de poenit. & remiss. & probat tex.
 cum glo. & his, quæ ei annotauimus in. c.
 Nullus. de poenit. dist. 1. Nisi cum tanta est
 contritio, † & tantus gemitus, saltem cor-
 dis, vt omnem peccati maculā radere suffi-
 ciat, iuxta glo. prædictam. d. Extraug. &
 cap. Mensuram. supra ea. & c. Si is qui. 23.
 q. 4. & c. Baptismi vicem. de consecratio.
 dist. 4. & Inno. in. c. Deus qui. de poeniten.
 Calder. in. c. Nostro. col. 7. eod. tit. & Felin.
 in. c. Sicut dignū. col. 2. de homi. Dixi, pec-
 cato cōdonato per contritionē, † quia, cū
 condonatur per baptismum, tota poena pe-
 nitus raditur. c. Sine poenitentia. adiuncta
 glo. & c. Baptismi vicem. ead. dist. & c. De
 bitū. de baptismo. † Quod ipsum contin-
 git, quādo indulgentia in id sufficiens con-

currit cum tali contritione, vt hic tex. palam probat in verb. prototali.

- 6 Ex his infertur primo, † ratio fundamē talis, perquā conciliū Florentinū determinauit esse purgatoriū locū, vt videre est in bulla Eugenij. 4. cōtinentē doctrinā sacramentorum, esse purgatorium locū, in quo animæ defunctorū, qui cum gratia C Hristi gratum faciēte decesserūt, reliquijs peccatorum purgantur: quò nitidè ad nitidissimā Dei præsentia, & visionē admittantur. Quod & alijs modis multis latè probant Thomas, & alij in. 4. dist. 20. & 45. & Echius in libro super hoc quadripertito, & Alphonsus Castre. in libro contra omnes hæreses, verbo, Purgatorium, & verbo, suffragium. Quorum de ea re argumenta notabile quoque nostrum probant.
- 7 I. infertur, † longam esse differentiam inter condonationem peccati poenitentialem, & baptismalem. Quia hæc tam maculam peccati mortalis propriam (quam vulgus culpam appellat) quam poenam æternam ei debitam, & à fortiori maculam impropriā peccati venialis, & poenā temporale ob eā luendā tollit. Ita quòd moriens cum

gratia baptismali antequam vltim aliud peccatum superueniat recta pergit ad gloriam. Illa verò. s. poenitentialis solã cõdonat maculã, seu culpã peccati mortiferi, & poenam æternã ei debitã, & maculã imppriã peccati venialis, cũ poena tẽporali ei debita, & aliquãtam partem poenã tẽporariã peccato mortifero debitã: non autem totam vt plurimum saltem, etiam si contritionem comitetur, consequaturue, absolutio sacramentalis. Imò poenã æternã in tẽporariã in hoc, vel altero seculo luedã mutat. Quod gl. 8. Extrauag. i. de poen. pulchrè aperit, & supra dictum est.

XVII. Notab. de indulgẽtia, quòd soli uerè poenitenti quæratur.

1. Indulgentiã soli uerè poenitenti quæri, nõ ergo alij etiã pro quo tẽpore poenituerit. n. 2.
2. etiã pro peccatis a tẽpore cõdonatis. n. 3. quõuis per opus mali quæratur bono defũcto. n. 4.
3. Indulgentiã a paucis quæri verendum: licet a multis quæri possint. n. 19.
4. Arbitriolibero solo caditur: sed nõ resurgit.

- 7 Gratiam primam nemo sibi meretur de con-
digno, neq; reparationem post casum. n. 8.
- 9 Pœnitens verè quis resolutè.
- 10 Vita mutatio difficilis, nisi. & c. n. 18.
- 11 Indulgentiæ quærenda multa requisita.
- 12 Gratia datur facienti quod in se est.
- 13 Carnis vitio diu deditos difficile resurgere,
& gloriopetas quosdam. n. 14. & alienate
nentes. n. 15. & nobiles quosdam. n. 16.
- 17 Indulgentiam quærens, vt beatus.
- 20 Exhortatio ad pœnitentiam.

XVII. Principaliter colligo ex prædi-
cta Extrauag. Vnigenitus. in. 12. notabili
transcripta, ¶ nullas eorum, de quibus lo-
quimur, indulgentias alijs, quàm verè pœ-
nitentibus quæri. Habet enim contextus,
Petro, & successoribus eius à CHR Iſto
concessam esse prædicti thesauri satisfac-
tionum dispensationem ad applicandum
ex rationabili causa verè pœnitentibus, &
confessis. Et ne putes, hic solum, quoad in-
dulgentiam anni iobelei, probari hoc no-
tabile, considera, quòd initium huius Ex-
trauag. in his præsertim verbis, de omni

bas indulgentijs, & omnium earum fonte, & dispensatore in vniuersum agit: & ita nullibi hæc conclusio vniuersaliter, & expressim ita probatur, vt hic. Licet pro eadem faciat etiam versic. Statuentes. Extrauag. i. eiusdem tit. quæ indulgentiã anni iobelei, solis verè poenitentibus, & confessis cõcedit: & Clem. i. de reliq. & vener. sanctorum, quæ non omnibus, qui diuinis festi Corporis C Hristi officijs interfunt: sed tantùm verè poenitentibus, & confessis impertit indulgentias. Adde, quòd venia non conceditur, nisi correcto. c. Venia. de regul. iur. li. 6. c. Legatur. 24. q. 2. & quòd iure diuino cõtritio exigitur, licet iure humano cõfessio scdùm Caiet. de indulg. c. 10.

Ex quibus infertur primo verum esse id, quod Palud. in. 4. dist. 20. q. 4. col. pen. dixit .s. indulgentiam nihil prodesse infecto culpa mortali, siue lethali. Quod ipsum ait Calder. cõiter receptus à nostris vbi supra, col. 7. & 5. I I. infertur nimia fiducia dictum videri, id, quod ait Siluest. verb. indulgentia. q. 7. .s. cum qui infectus culpa mortali facit id, quod indulgentia querenda exigit, eam querere, nõ pro illo

tempore: sed eo, quòd in gratia fuerit statu: eo quòd intentio concedentis videtur esse, vt indulgentia profit ad eam requisita facienti, quàm optimo modo possit. Quod etiam nobis aliquando visum fuit probabile: Sed nunc perpendo id esse contrariũ, nõ solũ cõmuni sententiæ: sed etiã huic notab. & prædictæ Extr. vnde id elicitur. Quatenus habet hũc thesaurũ, dispensandũ esse solũ verè poenitẽtibus, nõ hoc anno tantũ: sed & alijs tẽporibus. Et ne respõdeas etiã dicere dispẽsandũ esse cõfessis: cũ tamẽ dispensari possit et nõ confessis, vt mox dicã: quia replicari põt, diuersam longe rationẽ esse inter confessionẽ, sine qua actu facta quis potest esse Deo amicus, et inter verã poenitẽtiã, sine qua nõ potest esse. Et C Hristus ac sancti non videntur voluisse satisfacere pro mẽbris aridis, & inimicis: licet voluerint eos fieri prius amicos, & mẽbra viua, & postea eis applicari sua merita. Nõ obstat ratio Syluest. de intẽtiõe cõcedẽtis: quia cõtrariã esse illi apparet ex eo, quòd Extr. prædicta declarat, thesaurũ hũc solis verè poenitentibus esse cõmunicandum.

3 III. infertur, ¶ lethali peccato infectũ non

posse quærere indulgētias poenarū, etiā p
 pētis sibi alias cōdonatis, debitarū: quāuis
 quidā recētiores id dicāt: & quāuis pro eis
 faciat, quòd Scot. in. 4. dist. 15. q. 1. cū alijs re
 latis, & probatis à nobis in princi. c. 1. de
 poenit. dist. 6. n. 46. dicat, posse quē in statu
 peccati lethalis satisfacere p poena tēpora
 li suis peccatis cōdonatis debita: et quāuis
 etiā Thom. & asseclæ eius in. 4. dist. 16. te
 neāt, poenitiā sacramētalē in statu pec
 cati lethalis factā, prodesse faciētī in tēpus,
 quoad statū gratiæ redierit. Quoniā ex his
 nō infertur, idē quoq; dicēdū esse de indul
 gētia, eo quòd satisfactiōne propriā per poe
 nitentiā sacramētalē præsertim applicat
 quis poenæ à se soluendæ. Satisfactiōne au
 tem C H R I S T I, & sanctorum non vult
 Deus applicari, nisi iustis, vt per hāc Extr.
 declaratum est, & ratio supradieta persua
 det. III I. infertur, † nō esse cōsequēs his fal
 sum esse id, quod Aug. ab Ancho. de potest.
 eccle. q. 32. art. 2. col. 3. & Fel. de indul. col. 7
 dicūt. s. existentem in Purgatorio quærere
 posse indulgētiā per opus existētis in pec
 cato lethali, siue mortali, vtpalam est. An
 autē id alia ratione cadat, postea dicetur.

- 5 V. infertur† quod dolens refero, verendū esse, ne plus satis verum sit id, quod ait glo. singul. Clem. i. de reliq. & venera. sancto. sub finem, verbo, confessis. s. paucos indulgentias consequi, eo, quod de verè poenitēte, ac confessio secundū illam dici possit illud Ecclesiast. 31. Quis est hic, & laudabimus illum: Verendum, inquam, id plus satis esse verum. Primo quidem, quia nemo, nisi verè poenitēs, eas cōsequitur, ob prædicta, & vera poenitētia difficile attingitur.
- 6 Tū, quod† licet solo nostro libero arbitrio peccare possim⁹, & in Dei Opt. Max. inimicitias nosmet præcipitare: ab eis tñ in amicitia eius exurgere sine illius favore & gratia nequimus, iuxta tria postrema capitula de consecra. dist. 4. & tradita latè per Magist. & omnes alios in lib. 2. sententiarū. dist. 27. & sequenti. Tum, quod† nemo potest sibi primam gratiam de condigno mereri. secundum Thomam communiter receptum in. 2. dist. 27. arti. 4. & in. 1. Sec. q. 114. art. 5. † neque reparationē post casum, secundum eundem ibid. Et quanuis Deus munificentissimus sua magnificentia facientibus id, quod in se est, eam conferat,

vt mox dicam: rari tamen sunt aliorum col-
 latione, qui id faciunt. Tū, † quia tunc de-
 mū dicitur quis verè poenitens, cū ei omnia,
 & singula peccata lethalia ita ob Dei amo-
 re principaliter displicuerint, quòd ob nul-
 lū bonū querendum, malūue vitandū ea
 denuo admittere proponat, iuxta ea, quæ
 latius in. c. Perfecta. supra ead. dist. 1. dixi-
 mus, post Thom. in Quodlib. 1. art. 9. Pa-
 lud. in. 4. dist. 17. q. 1. & Diuū Antoni. 3. par-
 te tit. 14. cap. 18. & Thomam de vio. 2. tom:
 de contritio. q. 1. col. 3. Quinquā fateor non
 esse necessarium ad veram poenitentiam, cre-
 dere nunquam nos denuo lethaliter pecca-
 tuos, secundum Innocentium receptū in
 c. Omnis. de poenit. Fateor item sufficere
 nobis, velle verè concipere tam altū, tamq;
 viro Christiano dignum odium, & horro-
 rem omnis peccati lethalis horrendi, & do-
 lere, quòd concipere nequeamus, secundū
 Paluda. receptū in. 4. dist. 17. q. 1. art. 5. Tū,
 quòd † non est facilis mutatio vitæ: sed cū
 magno animi labore fit, attestante id im-
 peratore in Authen. de monachis. §. Hinc
 autem. col. 1 & glo. final. in. c. Reperiuntur.
 infra de poenit. dist. 3. vbi Augustinus ait,

facilius se inuenisse, qui ritè seruauerit innocentia, quàm qui ritè egerit poenitentia. At constat paucos esse, qui rectè seruauerint innocentia. Secundo quòd pauci consequantur indulgentias, facit principaliter, quòd ad id ultra vera poenitentia, vera quoq; confessio, ut plurimùm exigitur iuxta nota. isequēs. Tertio, q, ultra hæc requiritur, quòd opus, ob quòd indulgentia cõceditur, in statu gratia fiat, aut subeatur, & q, bene moraliter fiat, scdm eos, quos i not. 19. referemus. Quarto quòd præter hæc exigitur, ut eã consequuturus, vel poenitentia ea cõdonatione digna à confessario iã acceptauerit, vel agere eã deliberauerit, ut in eodẽ not. 19. dicetur.

Contra tñ illã glo. facit, quòd visa fuit stupeda, vel rectius stuporẽ incutiēs modestissimo Feli. in. d. sermon. de indulg. col. 6 Primùm quidẽ, quia tã facilis est cõtritiõ ad hæc indulgentia lucrifaciendã, ac ad cõfessionẽ, & absolutionẽ sacramentalẽ dignè faciendã, & suscipiendã. Deinde quòd difficilior est aliquorũ negotiorũ seculariũ explicatio, quã mutatio ppositi mali in bonũ. Potuit vir doctissimus adducere illud Ezechi. 33. quòd in. c. Põderet. 50. dist. trãsfertur

d. Quacūq; hora ingemuerit peccator, om-
 niū iniquitatū eius nō recordabor. Potuit
 itē allegare illud Psal. 31. trāstati in. c. Dixi.
 supra ead. f. Dixi cōfitebor aduersum me
 iniustitiā meā dñe, & tu remisisti impietate
 peccati mei. Sup quo ait August. verba, que
 c. Sequēs. habet. f. Magna Dei pietas, vt ad
 solā promissionē peccata dimiserit. Potuit
 itē allegare, quòd secūdū† catholicā verita-
 tē, peccator faciēs id, quod i se est meretur
 de cōgruo: & ideo Deus misericors, & beni-
 gnus adiuuat eū ad resurgēdū à peccato, cō-
 ferendo ei gratiā gratū faciētē, iuxta illud
 Zach. 1. Conuertimini ad me, & ego cōuer-
 tar ad vos: & illud Iacob. 4. Appropinquate
 Deo et a propinquabit vobis: et illud Apoc. 3
 Ego sto ad ostiū & pulso, et alia quæ in hoc
 citabat Gabr. in. 2. d. 27. q. 3. col. 6. Per quæ et
 id genus alia glo. prædicta olim nobis illā
 Clem. Salmanticæ interpretātib. ac postea
 multo tēpore displicuit, et sñia Felin. pluri-
 mum placuit. Substiti tñ et dubitare coepi
 postea q̄ prædicta perpēdi, simul et animad-
 uerti† plurimos vitio carnis iā inde ab a-
 adolescētia deditos, adeò difficile iducere
 se posse ppositū firmū nunq̄ eo iterū vtēdi,

12

13

- 41 vt quidam falso mihi diceret, se non posse sine illo abusu viuere. Posteaquàm itē comperi nō paucos † gloriæ vanę, ac honori tēporario adeò addictos, vt citius mortē optent, & cupiant, quàm remittant rancorem conceptum in eos, qui sibi facies alapis dehonestarunt, aut castitatem, vel fidelitatem suis falsis testimonijs traduxerunt.
- 51 Postea item quàm offendi † multos rapinis, furtis, vsuris, & alijs illicitis modis ditatos, & beneficijs ecclesiasticis malè quęsitis refertos, adeò à restituendis, & relinquendis malè quęsitis abhorrentes, vt cæcedas Græcas prius expectare possis, quàm id fiat ab eis.
- 61 Posteaquàm † inueni multos, & nobiles, & milites certos potius tartarea regna petere, quàm duella eis oblata detrectare, etiamsi nequeant ea licitè suscipere, & alios varij ordinis homines, qui fauorē, & gloriam apud stultū vulgus, & præmia apud reges prodigos duellis, vindicationibus iniustis, susurrationibus, detractionibus: diuinationibus, veneficijs, & alijs id genus modis iniustis quęsitā adeo amant, vt nullapossint arte induci ad nolendū, & dolendum eam sic sibi quęsisse. Quamob

rem pro quali quali concordia, & peccatorum solatio dicimus primo verum esse, nullas indulgentias, nisi verè contritis, quæri. 17
 Deinde † beatos esse illos beatitate saltem viæ, quibus eas lucrifacere cōtingit: quandoquidē & filij, & amici Dei sunt. Tertio verius, quàm ipse vellem, esse, quàm plurimos putare sibi quærere illam, vel illā indulgentiam, quam tamē minimè quærūt, vt prædicta glo. sensit. Quarto difficiliore esse emendationem vitæ, quàm Felin. aut innocens, aut emendatissimus præsupponebat. Quinto quòd quanuis quis indulgentiæ huius anni iobelei causa cēties hoc anno Romã ierit: nulla tamen vice eam sibi quæret, nisi verè eum suorū omniū peccatorum saltē mortiferorum poenituerit, & 18
 alia in id requisita nō fecerit. Sexto † verū esse id, quod Felin. ait in his, qui peccauerūt quidem: sed non adeo sæpe, neque tã lōgo tempore, vt iam sint eis occallati. Septimo 19
 satis facile † etiam omnes alios indulgentias assequi posse, vt ait Felin. si nobis mēs læua nō esset, per ea Ezechielis, & Dauidis testimonia, & alia pro eo adducta. At verò plurimos mente in hoc læua esse, dum vel

nullatenus, vel non, vt quantū, & ob quod
 oportet, vitia, & peccata nostra odimus, dū
 eis visco dæmonis, mundi, & carnis arti-
 bus confecto adhæremus, & veluti ferru-
 20 minamur, & plūbamur. Quapropter o-
 randus est IESVS CHRISTVS in
 hoc præsertim tempore, quo passionis eius
 acerbissimæ memoria recolitur moestissi-
 ma, vt veram nobis omnibus per semetip-
 sum infundat peccatorum, & vitiorū pœ-
 nitudinem, verum odiū, verum horrorem,
 quibus ea omnia conteramus, & verā con-
 tritionem efficiamus. Quod vt eius diui-
 na ope nobis contingat, expergiscamur pa-
 tres, & fratres, quibus futuram catholica fi-
 des vitam proponit, quibus spes certa eam
 promittit: & animis in vires collectis, de
 somno surgamus, vitamq; nostram circū-
 spiciamus, errata, præsertim lethalia, plus
 quàm mortem ipsam oderimus: conemur
 malle mortē oppetiisse corpoream, quàm
 diuinam perdidisse amicitiam. Sataga-
 mus malle cuncta alia bona cum vita ipsa
 corporea perdere, quàm ab amicitia Dei
 nostri deficere, reputātes nobiscū id, quod
 lugubris hic dies repræsentat, nepe ipsum

pro immensa, qua in nos est, benevolentia proprio suo filio, & tali, ac tanto filio primo, & vnigenito non pepercisse: & filium item ipsum pro summa in patrem obedientia constantissimo, eodemq; misericordissimo animo mortem subiisse acerbissimam, & infamissimam, quò nos miseros, & infames à fauce draconis liberaret, & in regna coelestia eueheret. ibiq; apud se, & apud suam, eandemq; gloriosissimam virginem matrem collocaret. Amen.

XVIII. Notabil. de confessione, quatenus indulgentiæ quærēdæ necessaria sit.

SUMMARIA.

1. Confessio peccatorum an necessaria indulgentiæ latē? pro affirmatiua. n. 2. & potest esse pars causæ. n. 3. & sine illa concedi. n. 9. ut in dubio presumitur. n. 10. quia id iure humano requiritur licet contritio diuina. n. 11. quæ etiam aliter differunt. n. 19.

- 3 Copulatiua, proprietas, forma, seruanda,
 & n. 6.
- 4 Indulgentia vna vilitas magna.
- 5 Contritionem rari, nisi confessuri habent.
- 7 Contritio quando necessaria.
- 12 Indulgentia cōfraternitatis corporis Christi
 scilicet, ut queratur, & festi corporis eiusdē,
 & aliorum. n. 13.
- 14 Contritus non potens confiteri querit, &
 qui se putat legitime confessum, cū non
 sit. n. 15. & quid de impotenti in articulo
 mortis. n. 16.
- 17 Confessio non confessorum sufficit: idem.
 n. 18.

XVIII. Colligo ex eadem Extrauag.
 Unigenitus. de poenit. in. 12. notabili supra
 transcripta, Teum, qui huius anni iobelei
 indulgentiam quæsiturus est, non solū de-
 bere suorum peccatorum verè poenitere,
 vt in notab. præcedenti dictum est: sed etiā
 ea, si sunt mortifera, prius actu confiteri.
 Habet enim tex. eam concedi verè poeni-
 tētibus, & confessis, Quod tenet glo. 8. Ex.

trauag. i. de poenit. quæ sub sui finem ait,
 verbum, confessis, in illa positum intelli-
 gendum esse de illis, quæ non solum propo-
 sito: sed etiam facto sunt cōfessi. Quod ip-
 sum sentit etiã glo. 9. col. 2. & 4. eiusdē Ex-
 trauag. † Quod etiam nobis pridem coepit
 placere: licet olim contrarium cum Com-
 muni tenuerimus in. d. Clemen. i. de reliq.
 & vener. Tum, quia glo. prædictæ in hoc
 maxima est autoritas, eo quòd eius autor
 loh. Monach. Cardinalis erat, & multa de
 interpretatione Bonifacij cōditoris illius
 Extrauag. facta viua voce audiuit. Tum,
 quia postea idem affirmavit Thom. à Vio
 alter Cardinal. eorū, qui nostra ætate fue-
 runt, et si non eloquentissimus, certè doctis-
 simus, & acutissimus, & rerum Romana-
 rum ad hoc spectatiū peritissimus in tra-
 cta. de indulg. ca. 10. Tū, † quia quæ disposi-
 tio copulata est, vtriusque partis veritatē
 exigit. l. Si hæredi plures. ff. de cōdit. instit.
 Si ita quis. & l. Si quis ita. ff. de verb. tradit
 gl. cū Cōi in. c. 2. de rescript. & cōcessio præ-
 dictæ indulgentiæ, quæ fit verè poenitenti-
 bus, & confessis, copulata dispositio est. Tū,
 quia in dubio à verborum proprietate nō

est recedendum. l. Non aliter. ff. de leg. 3. c. Intelligentia. de verbor. sign. glo. c. Cupientes. §. Quòd si per. xx. de electio. li. 6.. Tum quia forma diligenter seruanda est. l. Diligenter. ff. mandat. c. Pisanis. de restit. spolia. Tum, quia non eadem ratio persuadet idem in solum verè poenitente, & in verè poenitente, & confesso. Tū, † quia vna, & principalis indulgentiæ concedendæ utilitas est, per eā Christicolas ad verā poenitudinē allicere, vt postea dicemus: ad quā plurimū confessio vocalis actu facta cooperatur, eo quòd, multi secundū Tho. & Cōmunē, per eā, & absolutionē sacramentalē subsequētā de attritis fiunt contriti. † Multi raro, aut nunquā iustum de peccatis dolore concipiunt, nisi cū vel cōfitemur, vel ad statim confitendū sese parant. Constat enim multo magis nos abhominari, & horrere peccata, cū cōfitemur, vel iam iam volumus ea cū verecundia cōfessarijs confiteri, quā cum solū proponimus, id postea in quadragesima sequēti facere. Accedit, quòd pro contraria parte nullus vsquā est tex. nulla † efficax ratio, sine quibus subauditiones, restrictiones, & improprietates ver

borum suapte natura clarorum non sunt
 faciendæ, per prædicta. Adde, quòd tutior
 est hæc opinio, & pietatem maiorem pa-
 rit. Et quòd ferè vbique viri iudicio qua-
 drato, & latinè pulchrè callentes, verbaq;
 syncerè intelligentes ita interpretari so-
 lebant clausulam illam: verè poenitenti-
 bus, & confessis, insertam breuibus, qui-
 bus frequenter bonæ memoriæ Paulus ter-
 tius indulgentiam anni iobelei alijs de
 causis concessit. Quin & vix verbis asse-
 qui queam, quantum erga Deum amo-
 ris ardorem, quantum in peccata horro-
 rem illa interpretatio suscitavit in ani-
 mis ferè omnium, qui cura incredibili sa-
 cerdotes, quibus cōfiterentur, quæritabāt.
 Quorum profecto bonā partē frigere, aut
 certè tepere vidisses, si parochi Cōmunē
 sequuti respōdissent, satis eis esse, propo-
 situm in quadragesima cōfiterendi cōcipere.
 Adde, quòd nihil aduersarios iuvat dice-
 re, quòd satis confessus dicitur esse, secū-
 dum iuris interpretationem is, qui eo āno
 iuxta præceptum ecclesiæ fuit confessus,
 secundum. c. Omnis. de poenit. Tum, quia
 id verum est, quoad iuris communis esse-

Etum: non tamen, quoad effectum priuilegiorum suas priuatas formas habentium.

- Tum, quia pari ratione diceres sufficere, quòd in quadragesima poenituisset. Quia et poenitens dicitur, què in quadragesima suorū erratorū poenituit: nec regulariter
- 7 alio † tempore, quàm illo, sub poena noui peccati poenitere, ac contritionem habere tenetur, iuxta ea, quæ in princip. dist. 5. de poenitentia latè diximus. Tū, quia si verbum, confessis, intelligendum esset de eo, qui eo anno in quadragesima esset confessus, grande cōsequeretur absurdum. scilicet eos, qui quadragesima proxime lapsa non essent confessi, non posse quærere indulgentiam huius anni iobelei. Adde, † quòd causam concedendi auget onus cōfitendi peccata extra quadragesimam: & quoniam indulgentia, præsertim plenissima pro habente multa peccata, magnam causam requirit: & quoniam frequenter satis de leui causa concedit eam Papa verè poenitenti, & confessio, præsumi potest, confessionem peccatorum actu faciendam pro parte cause iustæ adiecisse. Quibus rationibus, & autoribus, hoc nobis videtur consulendum:

licet contrarium olim tenuerimus, & con-
 trarium teneat Paluda. cum Cómuni, in
 4. dist. 20. q. 3. col. 8. & Cardin. in Clemen. 1.
 sub finem. de reliq. & vener. sanctorum. &
 Pan. in. c. Omnis. de poenit. & Fel. in serm.
 de indulg. col. 6. Syl. dicēs sic declarasse cō-
 cil Cōst. quod tamen nō cōstat. Imo Basil.
 sess. 24. cōtra ire videtur: & Tabiē. diuū An-
 toni. in hōc sequuti: cuius tamen attestatio
 illa. f. quōd Papa nonnūquam illi verb. cō-
 fessis, solet addere, vel qui intra mensem
 confitebuntur, plurimum pro nostra par-
 te vrget: quam etiam tutiorem, & magis
 tenēdam dixit Angel. in summa, verb. in-
 dulgentia. §. 17. Cui adhæreo: non tamē eo
 animo, vt damnem tenentes a lteram par-
 tem: quæ vera est, si aliunde constaret de
 mente Papæ concedentis indulgentiam.
 Concedimus enim, posse Papā concedere
 indulgentiā verē poenitenti, & contrito, li-
 cet nondum confesso. Ergo dicamus pri-
 mo, †neminem, qui gratia gratum Deo fa-
 ciente caret, acquirere indulgentias sibi: li-
 cet ob factū eius quæri possit alteri iusto.
 II. posse Papam concedere illas contrito:
 licet nōdum actū sit confessus: Imo †præsu-

9

10

- mendum esse, eum illas cōcedere verè pœnitentibus, non confessis, nisi exprimat, se illam concedere pœnitentibus, & confessis. Quia licet, quando vtrunque exprimit, vtrūque requiratur †: tamen posterius iure tantum humano exigitur: prius autem etiam diuino, secundum Caiet. de indulg. c. 10. vt in præcedenti notabili diximus.
- 11
- 12 V. quæsituros plenariam indulgentiam, † quam bulla confraternitatis Corporis Domini concedit his, qui se illi addicunt eodem die, quo nomen dant illi, oportere esse confessos. Quoniam solum contritis, & confessis conceditur. Quod pridem respondimus, & in sumuario illius bullæ, quod excussum fuit, exprimi persuasimus, cum alijs doctissimis doctoribus, qui idem censuerunt. VI. † idipsum esse dicendum de indulgentijs festi Corporis Domini, & Conceptionis virginis Matris, & de alijs aliorum breuium, per quas indulgentiæ instar anni iubelei concedi solent. VIII. † eum tamen, qui cōtritus voluit quidē confiteri: non tū potuit, vel ob defectum confessoriorum, vel ob aegritudinem, vel etiam ob excom-
- 13
- 14

municationem, vel aliam legitimam cau-
 sam acquisituum esse indulgentiam poe-
 nitentibus, & confessis concessam. Quod
 satis exprimit Angel. vbi supra: quoniam
 ea mente videtur fuisse concedens: quod 15
 est valde quotidianū. IX. † huic con-
 sequens esse, idem dicendum de illo, qui
 probabili facti, vel iuris ignorantia pu-
 tat se legitimè confessum: cum tamen
 aliqua de occulta ei causa, sua confessio,
 vel non valuisset, vel haberet aliqua pec-
 cata, quæ sine tamen peccato nondum
 fuit confessus. Quoniam is satis videtur
 saltem iurè à confitendo impeditus, argu-
 mento notatorū in regul. Ignorantia. de re 16
 regul. iur. lib. 6. & §. Notandum. l. q. 4.
 X. eum, † cui poenitenti, & confesso con-
 ceditur plenaria indulgentia in articulo
 mortis, acquisituum eam, si tunc defe-
 ctus voce, memoria, vel iudicio non po-
 tuit confiteri. Hoc tamen intelligo, cum
 simpliciter conceditur indulgentia: se-
 cus autem, cum Papa concedit faculta-
 tem eligendi confessorem, qui eum ple-
 nariè à peccatis absoluat. Quoniam cum
 nemo sacramentaliter absolvere possit eū,

- qui sibi non est confessus, consequens est nō posse absoluerē plenariē eum, qui sibi non est confessus: quæ sententia est Antoni. &
- 17 Communis. XI. † nisi aliud exprimat bulla, non esse necessarium, vt omnia peccata ante acta confiteatur is, cui contrito, & cōfesso conceditur indulgentia plenaria, sed satis esse, vt cōfiteatur ea mortifera, quæ nunquam antea cōfessus fuit, vt sensit glo. sing. quæ nona est Extrauag. i. de pœnit. Sufficit enim, quòd ita sit confessus, quòd non teneatur ad confitendum. Non enim videtur fuisse Papæ intentio obligandi ad iterum cōfitenda peccata, quæ legitime se mel confessus fuit, vel probabiliter se legitime illa confessum credit. XII. † non esse necessarium facere confessionem die, vel tempore, quo indulgētia est lucrificiēda: sed satis esse, quòd post vltimam cōfessionem nullum peccatum mortiferū admiserit: neque de aliquo nondū confessione detecto nouè recordatus fuerit. Quod prædicta glo. nona. d. Extr. i. de pœn. tenet: licet plus satis in col. 4. id inuoluat: quod
- 18 frequenter respondi. XIII. † quòd licet cōtritio, & confessio, vt prædixi, conueniant
- 19